

نمونه سؤال امتحان

نوبت اول و دوم عربی زبان قرآن (۱)

کتاب مشترک همه رشته‌ها جز ادبیات و علوم انسانی

استفاده از نمونه سؤالات کتاب معلم در کتاب‌های غیر آموزش و پرورش منع قانونی دارد.

بخش پنجم

بِسْمِهِ تَعَالَى، اِمْتِحَانُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لِلصَّفِّ الْعَاشِرِ، الْفَصْلُ (الرَّم) الْأَوَّلُ، مِنْ أَرْبَعَةِ دُرُوسٍ، الْوَقْتُ: ٧٠ دَقِيقَةً، التَّارِيخُ: / ١٠ / الْمِنْطَقَةُ: الْمُدَرِّسُ: الْأَسْمُ الْأَوَّلُ وَالْإِسْمُ الْعَائِلِيُّ:		
رديف	پرسش	بارم
الف. مهارت واژه‌شناسی (دو نمره)		
١	تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطُّ. أَنْظُرْ لِتِلْكَ الشَّجَرَةِ ذَاتِ الْعُصُونِ النَّضْرَةِ كَيْفَ نَمَتْ مِنْ حَيَّةٍ وَ كَيْفَ صَارَتْ شَجَرَةً	٠/٥
٢	اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَرَادِفَتَيْنِ وَالْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَضَادَّتَيْنِ. رَخِيصَةً / رَاسِبٌ / نور / غَالِيَةٌ / يَسَارٌ / ضِيَاءٌ الف..... = ب ≠	٠/٥
٣	عَبِّرِ الْكَلِمَةَ الْعَرَبِيَّةَ فِي الْمَعْنَى. الف. نَعَجَةٌ بَقَرَةٌ كَلْبٌ حَبَلٌ ب. نِيَامٌ مُحِيطٌ بَحْرٌ نَهْرٌ	٠/٥
٤	اُكْتُبْ مُفْرَدًا أَوْ جَمْعَ الْكَلِمَتَيْنِ. رِيحٌ: يَنَابِيعٌ:	٠/٥
ب. مهارت ترجمه به فارسی (هفت نمره)		
٥	تَرْجِمِ هَذِهِ الْجُمْلَ. ١. ﴿لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾ ٢. ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاؤُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ﴾ ٣. ﴿وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾ ٤. ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا﴾ ٥. إِنَّ طَعَامَ الْوَاحِدِ يَكْفِي الْإِثْنَيْنِ. ٦. طُولُ قَامَةِ الزَّرَاقَةِ سِتُّ أَمْتَارٍ. ٧. أَ يُمَكِّنُ أَنْ تَرَى مَطَرَ السَّمَكِ؟! ٨. مَنْ رَأَى مِنْكُمْ أَحَدًا يَدْعُو إِلَى التَّفْرِقَةِ فَهُوَ عَمِيلُ الْعَدُوِّ.	<p>٠/٢٥</p> <p>١</p> <p>٠/٧٥</p> <p>٠/٥</p> <p>٠/٥</p> <p>٠/٥</p> <p>٠/٧٥</p> <p>٠/٧٥</p>

۰/۵	<p>إِنْتَخِبِ التَّرْجَمَةَ الصَّحِيحَةَ.</p> <p>۱. ﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا﴾ الف. و بندگان [خدای] بخشاینده کسانی‌اند که روی زمین با آرامش گام برمی‌دارند و هرگاه نادان‌ها ایشان را خطاب کنند، سخن آرام (سلام) گویند. ☐</p> <p>ب. و بنده‌های [خدای] بخشنده بر زمین با آرامش گام برمی‌دارند و هرگاه دشنام‌دهندگان ایشان را خطاب کنند، سخن نیک (سلام) گویند. ☐</p> <p>۲. ﴿وَلَا تَبْأَسُوا مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَبْأَسُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ الف. و از مهر خدا ناامید نشدند؛ زیرا جز مردم کافر کسی از مهر خدا ناامید نشد. ☐</p> <p>ب. و از مهر خدا ناامید نشوید؛ زیرا جز گروه کافران کسی از مهر خدا ناامید نمی‌شود. ☐</p>	۶
۱/۵	<p>كَمِّلِ الْفَرَغَاتِ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارِسِيَّةِ.</p> <p>۱. لَقَدْ كَانَتْ رِسَالَةُ الْإِسْلَامِ عَلَى مَرِّ الْعُصُورِ قَائِمَةً عَلَى أَسَاسِ الْمَنْطِقِ وَاجْتِنَابِ الْإِسَاءَةِ. رسالت اسلام در بر اساس منطق و دوری کردن از بوده است.</p> <p>۲. الصِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا زَادَ فَهُوَ صَدَقَةٌ، وَ عَلَى الصَّيْفِ أَنْ يَتَحَوَّلَ بَعْدَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ. سه روز است و هرچه افزوده گردد صدقه است و بر لازم است که پس از سه روز تغییر کند.</p> <p>۳. ﴿رَبُّنَا وَ لَا نُحْمَلُنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾ پروردگارا، و آنچه طاقتش را بر ما تحمیل مکن.</p> <p>۴. ﴿وَ اعْفُ عَنَّا وَ اغْفِرْ لَنَا وَ ارْحَمْنَا﴾ و از ما درگذر، و ما را و به ما رحم کن.</p>	۷
ج. مهارت شناخت و کاربرد قواعد (هفت و نیم نمره)		
۳	<p>تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۱. كَتَبْتُ دَرْسِي. ۲. مَا رَجَعْنَا إِلَى بَيْتِنَا. ۳. لَا يَمْلِكُ شَيْئًا. ۴. سَأَغْسِلُ مَلَابِسِي. ۵. اِلْعِصَامُ بِحَبْلِ اللَّهِ. ۶. اِقْتَرَبْتُ مِنَ الْبُتْرِ. ۷. اَخْرَجَ قَلَمَكَ. ۸. تَلَعَّبُوا فِي الشَّارِعِ. ۹. سَوْفَ نَنْجُ فِي امْتِحَانَاتِنَا. ۱۰. يَسْتَغْفِرُ اللَّهُ. ۱۱. كَانُوا يَظْلِمُونَ. ۱۲. رَجَاءٌ، اِنْتَبِهُوا.</p>	۸
۱	<p>عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمُنَاسِبَ لِلْفَرَاغِ.</p> <p>۱. ﴿فَاصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَ لِذَنبِكَ﴾ إِغْفِرْ ☐ اِسْتَغْفِرْ ☐</p> <p>۲. إِلَهِي قَدْ رَجَائِي عَنِ الْخَلْقِ وَ أَنْتَ رَجَائِي. قَطَعَ ☐ اِنْقَطَعَ ☐</p> <p>۳. كَانَ صَدِيقِي وَالِدَهُ لِلرُّجُوعِ إِلَى الْبَيْتِ. يَنْتَظِرُ ☐ يَنْتَظِرُ ☐</p> <p>۴. أَنَا وَ زَمِيلِي رَسَائِلَ عَمَرِ الْإِنْتَرْنِتِ. اِسْتَلَمْنَا ☐ سَلِمْنَا ☐</p>	۹

٠/٥	عَبِّرْ نَوْعَ الْفِعْلِ فِي كُلِّ عِبَارَةٍ. ١. ﴿وَ اصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَ اهْجُرْهُمْ﴾ ٢. ﴿لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾	١٠
٠/٥	عَبِّرِ الْكَلِمَةَ الَّتِي يَخْتَلِفُ نَوْعُهَا فِي كُلِّ مَجْمُوعَةٍ. ١. أَجْلِسَ ☐ ادْخُلْ ☐ تَخَرَّجَ ☐ اسْمَعَ ☐ ٢. اِكْتَسَبَ ☐ اِخْرَاجَ ☐ تَعَلَّمَ ☐ يُجَالِسُ ☐	١١
٠/٥	صَعِّ فِي الْفَرَاغِ الْأَوَّلِ عَدَدًا تَرْتِيبِيًّا وَ فِي الْفَرَاغِ الثَّانِي عَدَدًا أَصْلِيًّا. ١. الْفَصْلُ الـ فِي السَّنَةِ الْإِيرَانِيَّةِ فَصْلُ الْخَرِيفِ. ٢. مِئَةٌ تَقْسِمُ عَلَى خَمْسَةٍ يُسَاوِي	١٢
٠/٥	أَكْتُبِ الْحُرُوفَ بِالْأَرْقَامِ كَالْمِثَالِ. الْمِثَال: عَشْرَةٌ فِي ثَلَاثَةٍ يُسَاوِي ثَلَاثِينَ. ١. تِسْعُونَ نَاقِصٌ عَشْرَةٌ يُسَاوِي ثَمَانِينَ. ٢. اِثْنَانِ وَ ثَمَانُونَ تَقْسِمُ عَلَى اِثْنَيْنِ يُسَاوِي وَاحِدًا وَ أَرْبَعِينَ.	١٣
٠/٥	أُرْسِمُ عَقَارِبَ السَّاعَةِ. ١. الْخَامِسَةُ وَ الرَّبْعُ ٢. الثَّامِنَةُ وَ النَّصْفُ	١٤

١٥	صَعِّ هَذِهِ الْجُمْلَ وَ التَّرَاكِيبَ فِي مَكَانِهَا الْمُنَاسِبِ. (اثنان زائدتان) هُنَّ فَائِزَاتُ / هُذَانِ الدَّلِيلَانِ / تِلْكَ الْبَطَارِيَّةُ / هُم صَالِحُونَ / هُوَ عَدُوٌّ / هَاتَانِ الزُّجَاجَتَانِ	١								
<table><tr><td>مفرد مؤنث</td><td>جمع مؤنث سالم</td><td>مثنى مذكر</td><td>جمع مذكر سالم</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>			مفرد مؤنث	جمع مؤنث سالم	مثنى مذكر	جمع مذكر سالم				
مفرد مؤنث	جمع مؤنث سالم	مثنى مذكر	جمع مذكر سالم							
د. مهارت درک و فهم (دو نمره)										
١٦	صَعِّ فِي الدَّائِرَةِ الْعَدَدَ الْمُنَاسِبِ. «كَلِمَتَانِ زَائِدَتَانِ» ١. الشَّرَرَةُ ○ مِّنَ الْأَحْجَارِ الْجَمِيلَةِ الْعَالِيَةِ ذَاتِ اللَّوْنِ الْأَبْيَضِ. ٢. الْعَيْمُ ○ جَذَوْتُهَا مُسْتَعِرَّةٌ، فِيهَا ضِيَاءٌ وَ بِهَا حَرَارَةٌ مُنْتَشِرَةٌ. ٣. الشَّمْسُ ○ كَوَكَبٌ يَدُورُ حَوْلَ الْأَرْضِ؛ ضِيَاؤُهُ مِّنَ الشَّمْسِ. ٤. الْقَمَرُ ○ بُخَارُ مَتْرَاكِمْ فِي السَّمَاءِ يَنْزِلُ مِنْهُ الْمَطَرُ. ٥. الدَّرَرُ ٦. الْأَنْعُمُ	١								
١٧	عَيِّنِ الْجُمْلَةَ الصَّحِيحَةَ وَ غَيْرِ الصَّحِيحَةِ حَسَبِ الْحَقِيقَةِ وَ الْوَاقِعِ. ١. الْمِهْرَجَانُ اخْتِفَالٌ عَامٌّ بِمُنَاسَبَةٍ جَمِيلَةٍ، كَمِهْرَجَانِ الْأَزْهَارِ وَ مِهْرَجَانِ الْأَفْلَامِ. ٢. الثَّلْجُ نَوْعٌ مِّنْ أَنْوَاعِ نُزُولِ الْمَاءِ مِّنَ السَّمَاءِ يَنْزِلُ عَلَى الْجِبَالِ فَقَطْ. ٣. يَحْتَفِلُ الْإِيرَانِيُّونَ أَوَّلَ يَوْمٍ مِّنْ أَيَّامِ السَّنَةِ الشَّمْسِيَّةِ الْإِيرَانِيَّةِ. ٤. تَعِيشُ الْأَسْمَاكُ فِي النَّهْرِ وَ الْبَحْرِ وَ لَهَا أَنْوَاعٌ مُخْتَلِفَةٌ.	١								
هـ. مهارت مکالمه (١/٥ نمره)										
١٨	أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ. (أَجِبْ: بِاسْمِ بَدَه) ١. مَا اسْمُكَ؟ ٢. أَيْنَ مَدْرَسَتُكَ؟	٠/٥								
١٩	رَتِّبِ الْكَلِمَاتِ وَ اكْتُبْ سؤَالاً وَ جَوَاباً. ١. عَاماً / كَمْ / عُمْرُكَ / عُمْرِي / سِتَّةَ عَشَرَ / . / ؟ ٢. بِطَاقَاتِ الدُّخُولِ / بِطَاقَتَهُ بِيَدِهِ / عِنْدَكُمْ / نَعَمْ / هَلْ / كُلُّ وَاحِدٍ مِنَّا / . / ؟	١								

بِسْمِهِ تَعَالَى، اِمْتِحَانُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لِلصَّفِّ الْعَاشِرِ، الْفَصْلُ (التَّرْم) الثَّانِي، الْوَقْتُ: ٧٠ دَقِيقَةً، التَّارِيخُ: /٣/		
الْمِنْطَقَةُ:	الْمُدْرَسُ:	الِاسْمُ الْأَوَّلُ وَ الْإِسْمُ الْعَائِلِيُّ:
رديف	پرسش	بارم
الف. مهارت واژه شناسی (دو نمره)		
١	تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطُّ. اُنْظُرْ لِتِلْكَ الشَّجَرَةِ ذَاتِ الْغُصُونِ النَّضِرَةِ كَيْفَ نَمَتْ مِنْ حَيَّةٍ وَ كَيْفَ صَارَتْ شَجَرَةً	٠/٥
٢	اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَرَادِفَتَيْنِ وَ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَضَادَّتَيْنِ. سِلْم / حَزِين / اِسْتِطَاعَ / عَيْم / قَدِرَ / حَرْب الف: = ب: ≠	٠/٥
٣	عَيِّنِ الْكَلِمَةَ الْغَرِيبَةَ فِي الْمَعْنَى. الف. غُرَاب □ بَط □ بوم □ نَصْر □ ب. هَاتِف □ جَذْوَة □ مُسَجَّل □ مِصْبَاح □	٠/٥
٤	اُكْتُبْ مُفْرَدًا أَوْ جَمْعَ الْكَلِمَتَيْنِ. الف: مَوْعِد: ب: جُيُوش:	٠/٥
ب . مهارت ترجمه به فارسی (هفت نمره)		
٥	تَرْجِمِ هَذِهِ الْجُمْلَ. ١. ﴿وَ خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾ ٢. ﴿يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ﴾ ٣. إِنَّ اللَّهَ أَمَرَنِي بِمُداراةِ النَّاسِ كَمَا أَمَرَنِي بِإِقَامَةِ الْقَرَائِضِ. ٤. لِكُلِّ ذَنْبٍ تَوْبَةٌ إِلَّا سَوْءَ الْخُلُقِ. ٥. سَامِحِينِي؛ أَنْتِ عَلَى الْحَقِّ. ٦. مَضَى الزَّمَانُ وَ قَلْبِي يَقُولُ إِنَّكَ آتِي. ٧. كَانَ فِي قَدِيمِ الزَّمَانِ مَلِكٌ عَادِلٌ يُسَمَّى بِذِي الْقَرْنَيْنِ قَدْ أَعْطَاهُ اللَّهُ الْقُوَّةَ.	<p>٠/٢٥</p> <p>١</p> <p>١</p> <p>٠/٥</p> <p>٠/٥</p> <p>٠/٧٥</p> <p>١</p>

۰/۵	<p>إِنْتَخِبِ التَّرْجَمَةَ الصَّحِيحَةَ.</p> <p>۱. سَمِعُ الدَّلْفِينَ يَفُوقُ سَمْعَ الْإِنْسَانِ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ وَزْنُهُ يَبْلُغُ ضِعْفِي وَزَنِ الْإِنْسَانِ تَقْرِيْباً.</p> <p>الف. شنوایی دلفین ده برابر شنوایی انسان و وزنش تقریباً دو برابر وزن انسان است. ☐</p> <p>ب. دلفین ده برابر انسان می‌شوند و وزنش تقریباً برابر با یک انسان است. ☐</p> <p>۲. حَاوِلَ الْعُلَمَاءُ مَعْرِفَةَ سِرِّ تِلْكَ الظَّاهِرَةِ؛ فَأَرْسَلُوا فَرِيقاً لِّزِيَارَةِ الْمَكَانِ وَ التَّعَرُّفِ عَلَى الْأَسْمَاكِ.</p> <p>الف. دانشمندان سعی می‌کنند راز آن را آشکار کنند؛ پس گروهی را برای بازدید آن مکان و پژوهش درباره ماهی‌ها ارسال می‌کنند. ☐</p> <p>ب. دانشمندان برای شناخت راز آن پدیده تلاش کردند و تیمی را برای دیدن مکان و شناخت ماهیان فرستادند. ☐</p>	۶
۱/۵	<p>إِنْتَخِبِ الصَّحِيحَ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارْسِيَّةِ.</p> <p>﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِّنْ قَوْمٍ عَسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ﴾</p> <p>ای کسانی که ایمان آورده‌اید، نباید مردمانی مردمانی [دیگر] را ریشخند کنند، شاید آنها (خوب ☐ بهتر از خودشان ☐ باشند؛</p> <p>﴿وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ﴾</p> <p>و از (خودتان ☐ دیگران ☐ عیب نگیرید، و به همدیگر (لقب ☐ لقب‌های ☐ زشت ندهید.</p> <p>﴿فَاسْتَغْفِرُوا لِذُنُوبِهِمْ﴾ پس برای گناهانشان (آمرزش خواستند ☐ آمرزش می‌خواهند ☐).</p>	۷
ج. مهارت شناخت و کاربرد قواعد (هفت و نیم نمره)		
۱/۵	<p>تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۱. لَا تَقْرَبِي النَّارَ. ۲. أَنْزَلْنِي يَا سَائِقُ. ۳. مَا انْتَفَعْتُ بِهِ.</p> <p>۴. سَيَنْكَسِرُ الزُّجَاجُ. ۵. اسْتَرْجَاعُ الْبَضَائِعِ. ۶. كَانُوا يَذْهَبُونَ.</p>	۸

٠/٥	عَيِّنِ الْجَوَابَ الصَّحِيحَ.	٩
	١. الْأَمَاضِي مِنْ «يُسَامِحُ» : سَامَحَ □ سَمَحَ □ تَسَامَحَ □ ٢. الْأَمْضَارُ مِنْ «بَدَلُ» : يُبْدِلُ □ يُبْدِلُ □ يُبَادِلُ □	
٠/٥	عَيِّنِ نَوْعَ الْفِعْلِ فِي كُلِّ عِبَارَةٍ. ١. ﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنْزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ﴾ ٢. ﴿يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾	١٠
٠/٥	عَيِّنِ الْكَلِمَةَ الَّتِي يَخْتَلِفُ نَوْعُهَا فِي كُلِّ مَجْمُوعَةٍ. ١. مُجَاسَسَةٌ □ انْتَهَبُوا □ تَعَلَّمِي □ شَاهِدَنَّ □ ٢. حَارَبَ □ تُحْسِنُ □ يَتَخَلَّصُ □ أَجْهَزُ □	١١
٠/٥	ضَعِ فِي الْفَرَاغِ الْأَوَّلِ عَدَدًا تَرْتِيبِيًّا وَ فِي الْفَرَاغِ الثَّانِي عَدَدًا أَصْلِيًّا. ١. الْيَوْمَ مِنْ أَيَّامِ الْأُسْبُوعِ يَوْمُ الْخَمِيسِ. ٢. تِسْعُونَ نَاقِصٌ عَشْرَةٌ يُسَاوِي	١٢
١/٥	عَيِّنِ الْمَحَلَّ الْإِعْرَاقِيَّ لِلْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ. ﴿يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ﴾ السُّكُوتُ ذَهَبٌ وَ الْكَلَامُ فِضَّةٌ. الْكُتُبُ بَسَاتِينُ الْعُلَمَاءِ. رُكَاةُ الْعِلْمِ نَشْرُهُ. ﴿وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾ الْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ.	١٣
١	عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمَجْهُولَ، ثُمَّ تَرَجِّمْ ذَلِكَ الْفِعْلَ إِلَى الْفَارْسِيَّةِ. ١. ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضَرْبَ مَثَلٍ فَاسْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا﴾ ٢. ﴿أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبْلِ كَيْفَ خُلِقَتْ﴾	١٤
١/٥	عَيِّنِ اسْمَ الْفَاعِلِ وَ اسْمَ الْمَفْعُولِ وَ اسْمَ الْمُبَالِغَةِ، ثُمَّ تَرَجِّمْهَا. ١. سَيِّدُ الْقَوْمِ خَادِمُهُمْ فِي السَّفَرِ. ٢. يَا غَفَّارَ الذُّنُوبِ. ٣. مَنْ جَرَّبَ الْمُجَرَّبَ حَلَّتْ بِهِ النَّدَامَةُ.	١٥

د. مهارت درک و فهم (دو نمره)		
١٦	<p>ضَعُ فِي الدَّائِرَةِ الْعَدَدَ الْمُنَاسِبَ. «كَلِمَتَانِ زَائِدَتَانِ»</p> <p>١. الرُّكْبُ ○ إِبْتِعَادُ الصَّدِيقِ عَنِ صَدِيقِهِ أَوْ الزَّوْجِ عَنِ زَوْجَتِهِ.</p> <p>٢. الْكَرَامَةُ ○ هُوَ الَّذِي لَهُ حَرَكَاتٌ جَمِيلَةٌ وَ كَلَامٌ جَمِيلٌ.</p> <p>٣. الْوَكُزُ ○ زِينَةُ مِنَ الذَّهَبِ أَوْ الْفِضَّةِ فِي يَدِ الْمَرْأَةِ.</p> <p>٤. الْهَجْرُ ○ شَرَفٌ وَ عَظَمَةٌ وَ عِزَّةٌ النَّفْسِ.</p> <p>٥. الْمَلِيحُ</p> <p>٦. السَّوَارُ</p>	١
١٧	<p>عَيِّنِ الْجُمْلَةَ الصَّحِيحَةَ وَ غَيْرِ الصَّحِيحَةِ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ وَ الْوَاقِعِ.</p> <p>١. عِنْدَمَا يَنْقَطِعُ تَيَّارُ الْكَهْرَبَاءِ فِي اللَّيْلِ، يَغْرُقُ كُلُّ مَكَانٍ فِي الظَّلَامِ.</p> <p>٢. الطَّاوُوسُ مِنَ الطُّيُورِ الْمَائِيَّةِ تَعِيشُ فَوْقَ جِبَالٍ ثَلْجِيَّةٍ.</p> <p>٣. الْمَوْسُوعَةُ مُعْجَمٌ صَغِيرٌ جَدًّا يَجْمَعُ قَلِيلًا مِنَ الْعُلُومِ.</p> <p>٤. الشَّاطِئُ مِنْطَقَةٌ بَرِّيَّةٌ بِجِوَارِ الْبَحَارِ وَ الْمُحِيطَاتِ.</p>	١
هـ. مهارت مکالمه (١/٥ نمره)		
١٨	<p>أَجِبْ عَنِ السُّؤَالَيْنِ التَّالِيَيْنِ. (أَجِبْ: پاسخ بده)</p> <p>١. مَنْ أَيْنَ أَنْتَ؟</p> <p>٢. كَيْفَ حَالُكَ؟</p>	٠/٥
١٩	<p>رَتِّبِ الْكَلِمَاتِ وَ اكْتُبْ سَوْألاً وَ جَوَاباً.</p> <p>١. السَّادِسَةِ / سَاعَةً / مِنْ / دَوَامِكَ / مَا هِيَ / ؟</p> <p>٢. تَذْهَبُونَ / مَرَقَدِ سَلْمَانَ / إِلَى الْمَدَائِنِ / لِمَزَارَةٍ / لِمَ / ؟</p>	١

نمونه سؤال امتحان

نوبت اوّل و دوم عربی (۱)

رشته ادبیات و علوم انسانی

استفاده از نمونه سؤالات کتاب معلّم در کتاب‌های غیر آموزش و پرورش منع قانونی دارد.

بخش ششم

بِسْمِهِ تَعَالَى، اِمْتِحَانُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لِلصَّفِّ الْعَاشِرِ، اَلْعُلُومُ الْاِنْسَانِيَّةُ، اَلْفَصْلُ (التَّرْم) الْاَوَّلُ، مِنْ اَرْبَعَةِ دُرُوسٍ، اَلْوَقْتُ: ٧٠ دَقِيقَةً، اَلتَّارِيخُ: / ١٠ / اَلْمِنْطَقَةُ: اَلْمُدْرَسُ: اَلْاِسْمُ الْاَوَّلُ وَ الْاِسْمُ الْعَائِلِيُّ:		
ردیف	پرسش	بارم
الف . مهارت واژه شناسی (دو نمره)		
١	تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا حَظٌّ. اَنْظُرْ إِلَى اللَّيْلِ فَمَنْ اَوْجَدَ فِيهِ قَمَرَهُ وَ زَانَهُ بِاَنْجُمٍ كَالدَّرَرِ الْمُنْتَشِرَةِ	٠/٥
٢	اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَرَادِفَتَيْنِ وَ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَضَادَّتَيْنِ. مُجِدَّ / بَعِيدَ / بَيْعَ / مُجْتَهِدَ / يَمِينَ / شِرَاءَ = ≠	٠/٥
٣	اُكْتُبْ مُفْرَدًا أَوْ جَمْعَ الْكَلِمَتَيْنِ. هَاتِفَ: نِعَاجَ:	٠/٥
٤	عَبِّرِ الْكَلِمَةَ الْعَرَبِيَّةَ فِي الْمَعْنَى. الف. مُسْتَوْصَفٌ ☐ مُتَحَفٌ ☐ سَوْدَاءُ ☐ مَلْعَبٌ ☐ ب. مُسَجَّلٌ ☐ بَطَارِيَّةٌ ☐ حَنْفِيَّةٌ ☐ مُجَفَّفٌ ☐	٠/٥
ب. مهارت ترجمه به فارسی (هفت نمره)		
٥	تَرْجِمِ هَذِهِ الْجُمْلَ. ١. ﴿ قَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ ﴾ ٢. اَنْظُرْ إِلَى هَذِهِ الصُّورِ حَتَّى تُصَدِّقَ ظَاهِرَةَ مَطَرِ السَّمَكِ. ٣. فَمَانُونَ فِي الْمَمْتَةِ مِنْ مَوْجُودَاتِ الْعَالَمِ حَسَرَاتٌ. ٤. لَدَيَّ جَوَالٌ تَفْرُغُ بَطَارِيَّتُهُ خِلَالَ نِصْفِ يَوْمٍ. ٥. مَثَلُ الْمُؤْمِنِ كَمَثَلِ الْعَطَارِ إِنْ جَالَسَتْهُ نَفَعَكَ. ٦. سَمِعْتُ سُمَيْيَةَ صَوْتَ مُكَيِّفِ الْهَوَاءِ مِنْ أَحَدَى الْحُجُرَاتِ. ٧. رِسَالَةُ الْإِسْلَامِ عَلَى مَرِّ الْعُصُورِ قَائِمَةٌ عَلَى أَسَاسِ الْمَنْطِقِ وَ اجْتِنَابِ الْإِسَاءَةِ.	٠/٧٥ ٠/٧٥ ٠/٥ ٠/٧٥ ٠/٧٥ ٠/٧٥ ٠/٧٥

۰/۵	<p>اِنتَخِبِ التَّرْجَمَةَ الصَّحِيحَةَ.</p> <p>۱. ﴿فَاسْتَغْفِرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ اللَّهُ لَهُ﴾</p> <p>الف. پس برای گناهان آمرزش می‌خواهند و چه کسی به جز خدا می‌بخشاید؟ ☐</p> <p>ب. پس برای گناهانشان آمرزش خواستند و چه کسی جز خداوند می‌آمرزد؟ ☐</p> <p>۲. ﴿وَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ﴾</p> <p>الف. و بر آنچه می‌گویند شکیبایی کن و از آنها دوری گزین. ☐</p> <p>ب. و بر هرچه می‌گویند صبر می‌کنم و از ایشان دوری می‌کنم. ☐</p>	۶
۱/۵	<p>كَمِّلِ الْفَرَاقَاتِ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارِسِيَّةِ.</p> <p>يُؤَكِّدُ الْقُرْآنُ عَلَى حُرِّيَّةِ الْعَقِيدَةِ. ﴿لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ﴾ لَا يَجُوزُ الْإِصْرُ عَلَى نِقَاطِ الْخِلَافِ وَعَلَى الْعُدُوَانِ؛ لِأَنَّهُ لَا يَنْتَفِعُ بِهِ أَحَدٌ؛ وَعَلَى كُلِّ النَّاسِ أَنْ يَتَعَاشُوا مَعَ بَعْضِهِمْ تَعَايُشًا سَلَامِيًّا، مَعَ احْتِفَاطٍ كُلِّ مَنْهُمْ بِعَقَائِدِهِ؛ لِأَنَّهُ ﴿كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ قَرَحُونَ﴾ الْبِلَادُ الْإِسْلَامِيَّةُ مَجْمُوعَةٌ مِنَ الشُّعُوبِ الْكَثِيرَةِ، تَخْتَلِفُ فِي لُغَاتِهَا وَ أَلْوَانِهَا.</p> <p>قرآن بر عقیده تأکید می‌کند. هیچ اجباری در دین نیست. پافشاری بر نقاط اختلاف و بر جایز نیست؛ زیرا کسی از آن و بر همهٔ مردم لازم است که با حفظ عقیدهٔ خودشان با یکدیگر همزیستی داشته باشند؛ زیرا هر گروهی به آنچه دارد دلشاد است. سرزمین‌های اسلامی مجموعه‌ای از بسیاری هستند که در و رنگ‌هایشان فرق دارند.</p>	۷
ج. مهارت شناخت و کاربرد قواعد (هفت و نیم نمره)		
۳	<p>تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۱. قَرَأْتُ قَصِيدَةً. ۲. مَا وَجَدْتُمْ شَيْئًا. ۳. لَا أَعْرِفُ الزَّائِرَ. ۴. سَيَشْرَبُ شَايًا.</p> <p>۵. مُجَالَسَةُ الْعُلَمَاءِ. ۶. دَافَعْتُمْ عَنْ وَطَنِنَا. ۷. أَخْرَجَ كِتَابَكَ. ۸. لَا تَنْزِلُوا هُنَاكَ.</p> <p>۹. سَوْفَ أَغْسِلُ مَلَابِسِي. ۱۰. اِلْتَقَطْنَا صُورًا. ۱۱. كَانُوا يَكْتُبُونَ. ۱۲. يُسَاعِدُنَ الْآخَرِينَ.</p>	۸

١	<p>عَيْنِ الْفِعْلِ الْمُنَاسِبِ لِلْفَرَاغِ.</p> <p>١. فَتَدَخَّلَ الْمُدِيرُ وَ نَصَحَنَا وَ نَدَمْنَا عَلَى عَمَلِنَا الْقَبِيحِ. تَضَارَبْنَا ضَرَبْنَا ☐</p> <p>٢. الرُّمْلَاءُ مَعَ بَعْضٍ فِي بِدَايَةِ السَّنَةِ الدَّرَاسِيَّةِ. يَتَعَارَفُونَ يَعْرِفَانِ ☐</p> <p>٣. نَدِمَ أَحْيَا الصَّغِيرُ مِنْ عَمَلِهِ السَّيِّئِ وَ أَنَا ٤. عَذَرْتُ اعْتَذَرْتُ ☐</p> <p>٤. تَعَاشَرُوا كَالْإِخْوَانِ وَ كَالْأَجَانِبِ مَعَ بَعْضٍ. عَمَلُ تَعَامَلُوا ☐</p>	٩
٠/٥	<p>عَيْنُ نَوْعِ الْفِعْلِ وَ صِيغَتُهُ فِي الْعِبَارَةِ.</p> <p>﴿وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَى بِآيَاتِنَا﴾</p>	١٠
٠/٥	<p>عَيْنُ الْكَلِمَةِ الَّتِي يَخْتَلِفُ نَوْعُهَا فِي كُلِّ مَجْمُوعَةٍ.</p> <p>١. حَرَّكَ ☐ تَعَجَّبَ ☐ تَضَارَبَ ☐ يَجْتَمِعُ ☐</p> <p>٢. تَعَايَشَ ☐ تَفَرَّقَ ☐ مُمَارَسَ ☐ اشْتَغَلَ ☐</p>	١١
٠/٥	<p>ضَعُ فِي الْفَرَاغِ الْأَوَّلِ عَدَدًا تَرْتِيبِيًّا وَ فِي الْفَرَاغِ الثَّانِي عَدَدًا أَصْلِيًّا.</p> <p>١. قَامَتْ أُخْتِي مِنَ النَّوْمِ فِي السَّاعَةِ الْخَامِسَةِ وَ ذَهَبَتْ إِلَى الْمَدْرَسَةِ بَعْدَ سَاعَتَيْنِ فِي</p> <p>٢. خَمْسَةٌ وَ سَبْعُونَ زَائِدُ خَمْسَةِ وَ عَشْرِينَ يُسَاوِي</p>	١٢
٠/٥	<p>اُكْتُبِ الْحُرُوفَ بِالْأَرْقَامِ. ١. سِتَّةٌ وَ ثَلَاثُونَ: ٢. ثَمَانِيَةٌ وَ تِسْعُونَ:</p>	١٣
٠/٥	<p>أُرْسِمُ عَقَارِبَ السَّاعَةِ.</p> <p>١. الثَّانِيَّةُ عَشْرَةٌ إِلَّا رُبْعًا</p> <p>٢. الرَّابِعَةُ وَ النِّصْفُ</p> 	١٤

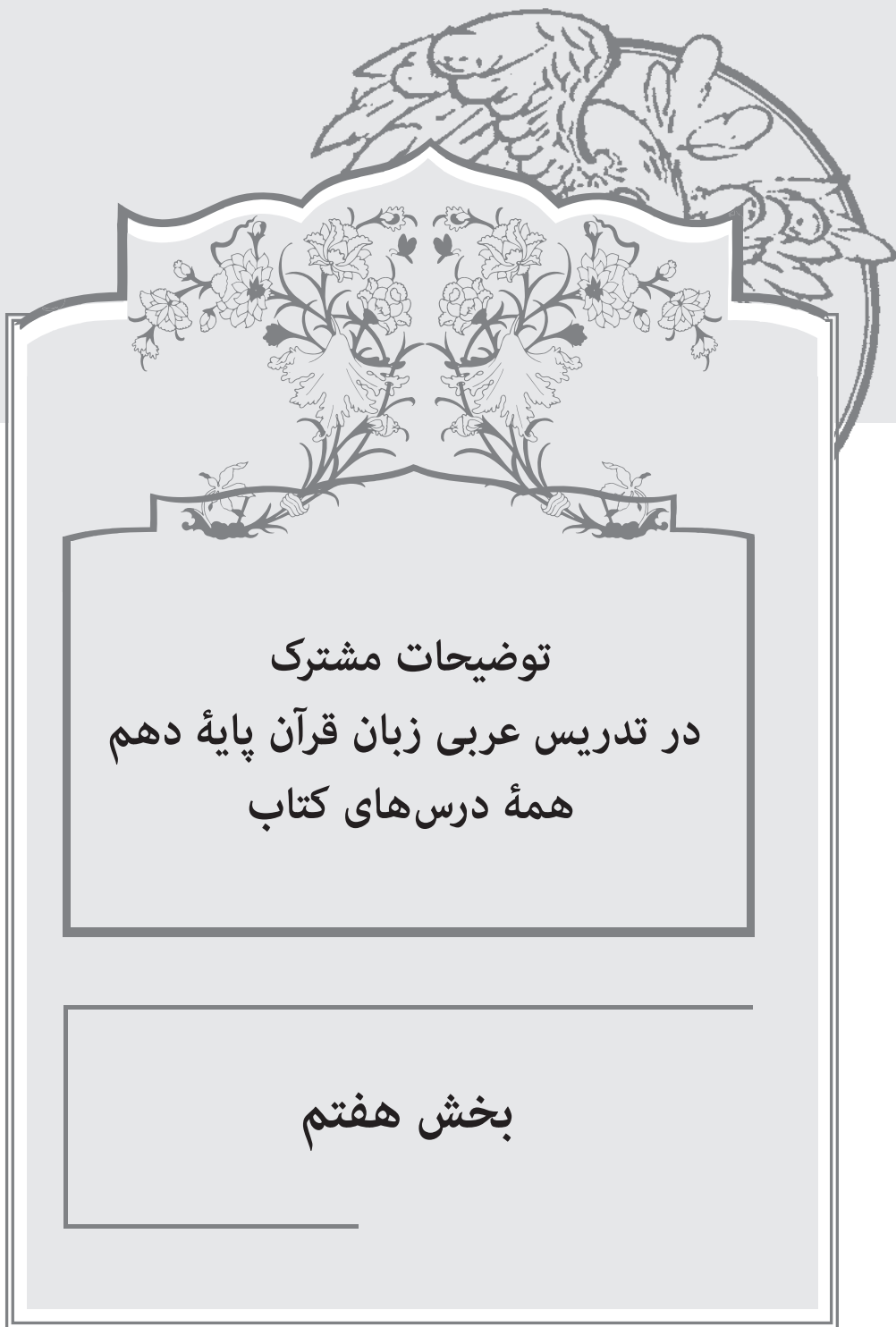
١	صَعِّ هَذِهِ الْجُمْلَةَ وَ التَّرَاكِبَ فِي مَكَانِهَا الْمُنَاسِبِ. (اِثْنَانِ زَائِدَانِ) أَنْتَ رُوحِي / أَنْتُنَّ صَابِرَاتُ / هَذَانِ الْحَاسِبَانِ / تِلْكَ الْبُطَاقَةُ / هُمْ فَائِزُونَ / هَاتَانِ الْمَرَّاتَانِ	١٥								
	<table><tr><td>مثنى مذكر</td><td>جمع مذكر سالم</td><td>مفرد مؤنث</td><td>جمع مؤنث سالم</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	مثنى مذكر	جمع مذكر سالم	مفرد مؤنث	جمع مؤنث سالم					
مثنى مذكر	جمع مذكر سالم	مفرد مؤنث	جمع مؤنث سالم							
د. مهارت درک و فهم (دو نمره)										
١	صَعِّ فِي الدَّائِرَةِ الْعَدَدَ الْمُنَاسِبِ. «كَلِمَتَانِ زَائِدَتَانِ» ١. ذَاكَ ○ إِسْمُ إِيْشَارَةٍ لِغَيْرِ الْقَرِيبِ. ٢. عِنْدَيْكَ ○ أَكْبَرُ مِنَ الْبَحْرِ كَثِيرًا. ٣. الْفَارِغُ ○ لَيْسَ فِي دَاخِلِهِ شَيْءٌ. ٤. الدَّوَامُ ○ قِطْعَةٌ مِنَ الْأَرْضِ. ٥. الْبُقْعَةُ ٦. الْمُحِيطُ	١٦								
١	عَيِّنِ الْجُمْلَةَ الصَّحِيحَةَ وَ غَيْرِ الصَّحِيحَةَ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ وَ الْوَاقِعِ. ١. طَوَّلَ قَامَةً الزَّرَافَةَ قَصِيرٌ جِدًّا. ٢. لِلْفَائِزِ الْأَوَّلِ جَائِزَةٌ فَضِيَّةٌ وَ لِلْفَائِزِ الثَّانِي جَائِزَةٌ خَشَبِيَّةٌ. ٣. الْأَصْطِفَافُ الصَّبَاحِيُّ قِيَامٌ فِي صُفُوفِ الْمَدْرَسَةِ فِي الصَّبَاحِ. ٤. عَلَيْنَا بِالْعُبُورِ مِنْ رَصِيفٍ إِلَى رَصِيفٍ آخَرَ مِنْ مَمَرِ الْمَشَاةِ.	١٧								
هـ. مهارت مکالمه (١/٥ نمره)										
٠/٥	أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ. (أَجِبْ: بِاسْمِهِ) ١. مَا اسْمُ مَدْرَسَتِكَ؟ ٢. مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟	١٨								
١	رَتِّبِ الْكَلِمَاتِ وَ اكْتُبْ سُؤَالَ وَ جَوَابًا. ١. الْكَرِيمُ / مَا / حُسَيْنُ / اسْمُكَ / إِسْمِي / ؟ ٢. إِنَّهُ / شَعْبُ / مِصْيَافُ / وَجَدَتْ / الشَّعْبَ الْإِيرَانِيَّ / كَيْفَ / ؟	١٩								

بِاسْمِهِ تَعَالَى، إِمْتِحَانُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ لِلصَّفِّ الْعَاشِرِ، أَلْعُلُومُ الْإِنْسَانِيَّةُ، الْقَصْلُ (الترَم) الثَّانِي، أَلْوَقْتُ: ٧٠ دَقِيقَةً، التَّارِيخُ: / ٣ /		
أَلْمِنْطَقَةُ:	أَلْمُدْرَسُ:	أَلِاسْمُ الْأَوَّلُ وَ أَلِاسْمُ الْعَائِلِي:
رديف	پرسش	بارم
الف . مهارت واژه شناسی (دو نمره)		
١	تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ. وَ انْظُرْ إِلَى الْمَرْءِ وَ قُلْ مَنْ شَقَّ فِيهِ بَصَرَهُ مَنْ ذَا الَّذِي جَهَّزَهُ بِقُوَّةٍ مُفْتَكِرِهِ	٠/٧٥
٢	اُكْتُبْ فِي الْفَرَاغِ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَرَادِفَتَيْنِ وَ الْكَلِمَتَيْنِ الْمُتَضَادَّتَيْنِ. ضِيَاءَ / سَتَوِيًّا / سَاحِلَ / ظَلَامَ / فَجَاءَهُ / شَاطِئُ = ≠	٠/٥
٣	عَيِّنِ الْكَلِمَةَ الْغَرِيبَةَ فِي الْمَعْنَى. أَحْمَرُ ☐ أَحْسَنُ ☐ أَرْزَقُ ☐ أَضْفَرُ ☐	٠/٢٥
٤	اُكْتُبْ جَمْعَ كَلِمَةِ أَنْبُوبَ: مفردَ كَلِمَةِ عِبَادَ:	٠/٥
ب . مهارت ترجمه به فارسی (هفت نمره)		
٥	تَرْجِمِ هَذِهِ الْجُمْلَ. ١. ﴿كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ﴾ ٢. حُسْنُ الْأَدَبِ يَسْتَرْقُبُ النَّسَبَ. ٣. الْمُؤْمِنُ قَلِيلُ الْكَلَامِ كَثِيرُ الْعَمَلِ. ٤. أَلْسَلَامٌ عَلَيْنَا وَ عَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ. ٥. أَلَصَّدِيقُ الْحَقِيقِيُّ يُعْرِفُ عِنْدَ الصَّعَابِ. ٦. يُنْقَلُ الثَّقَلُ مِنَ الْبُيْرِ إِلَى مِبْنَاءِ التَّصْدِيرِ. ٧. سَوَقِي تَبْرِيزِ الْمُسَقَّفِ مَكَانٌ وَاسِعٌ لِبَيْعِ السَّجَاجِيدِ. ٨. تَسْتَطِيعُ الْجِرْبَاءُ أَنْ تُدِيرَ عَيْنَيْهَا فِي كُلِّ اتِّجَاهٍ دُونَ أَنْ تُحَرِّكَ رَأْسَهَا.	٠/٥ ٠/٥ ٠/٥ ٠/٥ ٠/٥ ٠/٧٥ ٠/٧٥ ١

۰/۵	<p>إِنْتِخِبِ التَّرْجَمَةَ الصَّحِيحَةَ.</p> <p>۱. كَانَ أَخِي الصَّغِيرُ يَقُومُ بِتَلْوِينِ رُسْمِهِ الْجَمِيلِ.</p> <p>الف. برادرم کوچک است و نقاشی زیبایی را رنگ آمیزی می کند. ☐</p> <p>ب. برادر کوچکم به رنگ آمیزی نقاشی زیبایی اقدام می کرد. ☐</p> <p>۲. اَلْمَرَاثِقُ الْعَامَّةُ هِيَ الْأَمَاكِنُ الَّتِي تَمْتَلِكُهَا الدَّوْلَةُ، وَ يَنْتَفِعُ بِهَا النَّاسُ جَمِيعًا.</p> <p>الف. تأسیسات همگانی مکان هایی هستند که ملک دولت هستند و سود آن به مردم می رسد. ☐</p> <p>ب. تأسیسات عمومی جاهایی اند که دولت مالک آن است و مردم همگی از آن سود می برند. ☐</p>	۶
۱/۵	<p>كَمِّلِ الْفُرَاغَاتِ فِي التَّرْجَمَةِ الْفَارِسِيَّةِ.</p> <p>۱. ﴿وَ إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَ أَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾</p> <p>و هرگاه قرآن به آن گوش کنید و خاموش باشید؛ امید است</p> <p>۲. يُصْنَعُ مِنْهُ الْمَطَاطُ وَ مُبِيدَاتُ الْحَشَرَاتِ وَ مَوَادُّ التَّجْمِيلِ وَ مَعْجُونُ الْأَسْنَانِ وَ السَّمَادُ الْكِيمَاوِيُّ وَ غَيْرُهَا. از آن پلاستیک، حشره کش، مواد آرایشی کود شیمیایی و غیره</p>	۷
ج . مهارت شناخت و کاربرد قواعد (هفت و نیم نمره)		
۱/۵	<p>تَرْجِمِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ:</p> <p>۱. ﴿ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ﴾ ۲. ﴿سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا﴾ ۳. لَا تَبْعُدِي مِنَّا. ۴. لَا يَأْمُرُنِي أَبَدًا. ۵. احْتِرَاقُ الْغَابَةِ. ۶. كَانُوا يَغْسِلُونَ مَلَابِسَهُمْ.</p>	۸
۰/۵	<p>عَيِّنِ الْجَوَابَ الصَّحِيحَ.</p> <p>۱. اَلْمَاضِي مِنْ «يَسْتَغْرِقُ»: ☐ اِسْتَعْرَقَ ☐ عَرِقَ ☐ اُعْرِقَ</p> <p>۲. اَلْمَصْدَرُ مِنْ «اَغْلَقَ»: ☐ تَغْلِيْقٌ ☐ اِغْلَاقٌ ☐ اِنْغِلَاقٌ</p>	۹

١٠	اُكْتُبْ نَوْعَ الْفِعْلِ وَصَيِّغْهُ فِي كُلِّ عِبَارَةٍ. ١. شَرَبْنَا خَلِيبًا طَارِجًا فِي الْقَرْيَةِ. ٢. الْأَطْفَالُ لَا يُتْرَكُونَ وَحْدَهُمْ.	١
١١	صَّغْ فِي الْفَرَاغِ عَدَدًا مُنَاسِبًا. ١. فِي الْإِصْطِفَاءِ الصَّبَاحِيِّ وَقَفْنَا فِي صُفُوفٍ. عَشْرَةٌ ☐ الْعَاشِرِ ☐ ٢. الْتَأْفِذَةُ مِنْ نَوَافِذِ الْمَدْرَسَةِ مَفْتُوحَةً. وَاحِدًا ☐ الْأُولَى ☐	٠/٥
١٢	أَعْرِبِ الْكَلِمَاتِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطٌّ. ﴿يُضْرَبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ﴾ أَسْكُوتُ ذَهَبَ وَ الْكَلَامُ فَضَّةٌ. اَلْكُتُبُ بَسَاتِينُ الْعُلَمَاءِ. زَكَاهُ الْعِلْمِ نَشْرُهُ. ﴿وَ اجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ﴾ اَلْعِلْمُ خَيْرٌ مِنَ الْمَالِ.	١/٥
١٣	عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمَجْهُولَ وَ نَائِبَ الْفَاعِلِ. «فَعَلَ وَاحِدٌ» ﴿يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَ يُقْتَلُونَ﴾	٠/٥
١٤	صَّغْ فِي الْفَرَاغِ كَلِمَةً مُنَاسِبَةً. ١. ﴿يُعْرِفُ..... بِسِيَمَاهُمْ﴾ الْمُجْرِمُونَ ☐ الْمُجْرِمِينَ ☐ ٢. رُبُعُ سُكَّانِ الْعَالَمِ مِنْ الْمُسْلِمِينَ ☐ الْمُسْلِمُونَ ☐ ٣. آفَةُ..... النَّسِيَانُ. اَلْعِلْمُ ☐ اَلْعِلْمُ ☐ ٤. الْمَرْءُ بِالْعِلْمِ وَ الْأَدَبِ. شَرَفٍ ☐ شَرَفٍ ☐ ٥. اَلدَّهْرُ يَوْمٌ لَكَ وَ يَوْمٌ عَلَيْكَ. يَوْمَيْنِ ☐ يَوْمَانِ ☐ ٦. اَلْعَالِمُ بِلا عَمَلٍ كَ بِلا تَمَرٍ. الشَّجَرِ ☐ الشَّجَرِ ☐ ٧. اَلْمُعَلِّمُونَ فِي مَهْرَجَانِ الْمَدْرَسَةِ. حَاضِرُونَ ☐ حَاضِرِينَ ☐ ٨. نَزَلَ مِنْ طَائِرَاتِهِمُ الْحَرْبِيَّةِ. الطَّيَّارُونَ ☐ الطَّيَّارِينَ ☐	٢

د. مهارت درک و فهم (دو نمره)		
١٥	<p>صَعَّ فِي الدَّائِرَةِ الْعَدَدَ الْمُنَاسِبِ. «كَلِمَتَانِ زَائِدَتَانِ»</p> <p>١. الشَّرَرَةُ ○ مِنَ الْأَحْجَارِ الْجَمِيلَةِ الْغَالِيَةِ ذَاتِ اللَّوْنِ الْأَبْيَضِ.</p> <p>٢. الْقَمَرُ ○ كَوَكَبٌ يَدُورُ حَوْلَ الْأَرْضِ؛ ضِئُّهُ مِنَ الشَّمْسِ.</p> <p>٣. الْأَنْعُمُ ○ بُخَارٌ مُتْرَاكِمٌ فِي السَّمَاءِ يَنْزِلُ مِنْهُ الْمَطَرُ.</p> <p>٤. الْغَيْمُ ○ مِنَ الْمَلَابِسِ النَّسَائِيَّةِ ذَاتِ الْأَلْوَانِ الْمُخْتَلِفَةِ.</p> <p>٥. الدَّرَرُ</p> <p>٦. الْفُسْتَانُ</p>	١
١٦	<p>عَيْنِ الْجُمْلَةِ الصَّحِيحَةِ وَغَيْرِ الصَّحِيحَةِ حَسَبَ الْحَقِيقَةِ وَالْوَاقِعِ.</p> <p>١. عِنْدَمَا يَنْقَطِعُ تَيَّارُ الْكَهْرِبَاءِ فِي اللَّيْلِ، يَغْرُقُ كُلُّ مَكَانٍ فِي الظَّلَامِ.</p> <p>٢. أَلطَّاءُوسُ مِنَ الطُّيُورِ الْمَائِيَّةِ تَعِيشُ فَوْقَ جِبَالٍ ثَلْجِيَّةٍ.</p> <p>٣. أَلْمُوسُوعَةُ مُعْجَمٌ صَغِيرٌ جِدًّا يَجْمَعُ قَلِيلًا مِنَ الْعُلُومِ.</p> <p>٤. أَلشَّاطِطُ مِنْطَقَةٌ بَرِّيَّةٌ بِجَوَارِ الْبَحَارِ وَالْمُحِيطَاتِ.</p>	١
هـ. مهارت مکالمه (١/٥ نمره)		
١٧	<p>أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ. (أَجِبْ: پاسخ بده)</p> <p>١. مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟</p> <p>٢. كَيْفَ حَالُكَ؟</p>	٠/٥
١٨	<p>رَتِّبِ الْكَلِمَاتِ وَ اكْتُبْ سَوْالًا وَ جَوَابًا.</p> <p>١. السَّادِسَةِ / سَاعَةً / مِنْ / دَوَامِكَ / مَا هِيَ / . / ؟</p> <p>٢. تَذْهَبُونَ / مَرَقَدِ سَلْمَانَ / إِلَى الْمَدَائِنِ / لِيَزَارَةَ / لِمَ / . / ؟</p>	١

توضیحات مشترک
در تدریس عربی زبان قرآن پایه دهم
همه درس‌های کتاب

بخش هفتم

در مقدمه کتاب عربی زبان قرآن پایه دهم، بخشی به نام «سخنی با معلّم» آمده است. تجربه نشان می‌دهد که با وجود اینکه کتاب معلّم به تعداد مورد نیاز چاپ می‌شود و پروّنجای (فایل) کتاب معلّم نیز در «سایت گروه عربی دفتر تألیف» بارگذاری می‌شود، هنوز بخشی از دبیران اظهار بی‌اطلاعی می‌کنند؛ لذا در مقدمه، مهم‌ترین توصیه‌ها درج شده است.

مطالعه کتاب معلّم اطلاعات سودمندی را در اختیار دبیر می‌گذارد؛ شایسته است دبیر عربی پایه دهم این کتاب را با صبر و حوصله مطالعه کند. بسیاری از ابهامات با مطالعه کتاب برطرف می‌گردد.

بخشی تحت عنوان «دانش‌افزایی برای دبیر» پیش‌بینی شده است تا به پرسش‌های احتمالی معلّم و دانش‌آموزان پاسخ دهد. همچنین کتاب معلّم منبعی برای رفع اختلاف دبیران بر سر پاره‌ای مطالب صرفی، نحوی، واژگانی، بلاغی و غیره است.

کتاب عربی پایه دهم، چهارمین کتاب عربی متوسطه است. شورای تألیف، گروهی شامل استادان متخصص دانشگاه و معلّمان مجرب بوده است. این کتاب همچون سه کتاب دوره متوسطه اول پیش از چاپ، چندین بار به نقد و بررسی نهاده و تدریس آزمایشی شده است تا اشکالات برطرف و نقاط قوت آن نیز هرچه بیشتر تقویت گردد؛ در بررسی کتاب درسی، افراد بسیاری سهیم هستند؛ نمایندگانی از معلّمان دوره اول و دوم متوسطه (به ویژه دوم متوسطه)، متخصصان تعلیم و تربیت اسلامی، پایگاه کیفیت بخشی به فرایند آموزش عربی و دبیرخانه کشوری راهبری درس عربی، گروه‌های آموزشی، کارشناسانی از حوزه و دانشگاه و

شیوه کتاب، متن محوری است. متن محوری به معنای نفی قواعد نیست. برخی به محض شنیدن اصطلاح متن محوری دچار تصویری نادرست می‌شوند. در کتاب‌های نونگاشت عربی قواعد در خدمت فهم متن هستند. انتظار می‌رود دانش‌آموز بتواند در پایان دوره دوم متوسطه متون ساده عربی را درست بخواند و معنای آنها را بفهمد. در این کتاب حدود ۳۵۰ واژه جدید به کار رفته؛ اما حدود ۸۲۰ کلمه عربی هفتم و هشتم نیز تکرار

شده است؛ پس در واقع هدف این کتاب آموزش حدود ۱۲۰۰ واژهٔ پربسامد زبان عربی است. این کار تا پایان پایهٔ دوازدهم تکرار خواهد شد. دانش‌آموز هر سال که به پایهٔ بالاتر می‌رود باید معنای کلمات قبلی را بداند. از امتیازات این کتاب همین است که واژگان سال‌های قبل و درس‌های قبل دوباره در کتاب تکرار می‌شوند.

در نگارش کتاب به تجربیات موفق کتاب‌های عربی پیشین توجه شده است و جا دارد از همهٔ نویسندگان کتاب‌های درسی عربی پیشین تشکر گردد. در تألیف کتاب به تجارب موفق کتب قبلی توجه و تجربه‌های ناموفق کنار نهاده شده است.

بسیاری از عبارت‌های کتاب درسی دهم تکرار عبارات کتاب‌های عربی دورهٔ اول متوسطه است. دبیری که تاکنون سابقهٔ تدریس در دورهٔ اول متوسطه را نداشته است احتمال دارد از دشواری کتاب نگران شود؛ اما دبیری که سابقهٔ تدریس در دورهٔ اول متوسطه را دارد با دیدن این عبارت‌ها به یاد سه کتاب قبلی می‌افتد. هدف از این کار، تکرار و تمرین است. البته جملات ارزشی مانند آیات و احادیث و امثال تکرار شده‌اند. در صورت لزوم می‌تواند این موضوع در کلاس درس نیز به دانش‌آموزان گوشزد شود.

کلمات به کار رفته در این کتاب، پرکاربردترین واژگان زبان عربی است که در قرآن، حدیث و روایات و نیز در زبان و ادبیات فارسی بسیار به کار رفته‌اند.

تصاویر، عبارات و متون کتاب افزون بر هدف آموزشی و زیباسازی کتاب، ابعاد تربیتی و فرهنگی نیز دارند. در حوزهٔ تصویر سلیقه‌ها گوناگون بود؛ اما همه بالاتفاق نظر دادند که نقاشی استفاده نشود. گاهی تصویری را که کارشناسی مجرب بسیار می‌پسندید و ما را تشویق می‌کرد که شبیه آن را در کتاب بیشتر بیاوریم، کارشناس دیگر کاملاً رد می‌کرد. در این راه نظر کارشناس حوزهٔ هنری و رعایت ارزش‌های ایرانی - اسلامی برای ما اولویت داشت.

از آنجا که دانش‌آموز در دورهٔ اول متوسطه کلمات بسیاری را آموخته و تاحدودی با ساختار زبان عربی آشنا شده؛ لذا در پایهٔ دهم متن‌ها طولانی‌تر شده است. اکنون دانش‌آموز با ۸۵۰ واژهٔ پرکاربرد و نیز بسیاری از ساختارهای زبان عربی آشنا شده است.

بنا به درخواست دبیرخانه راهبری کشوری درس عربی، پایگاه کیفیت بخشی فرایند آموزش عربی دورهٔ اوّل متوسطه، گروه‌های آموزشی، دبیران و دانش‌آموزان و به استناد برنامهٔ درسی ملّی دوباره مکالمه در کتاب گنجانده شده؛ زیرا مکالمه بستری است مناسب برای آموزش هر نوع زبان و در ضمن به درس عربی جذابیت و تحرّک می‌بخشد و آن را زبانی پویا و کاربردی نشان می‌دهد؛ امّا مکالمه همچنان هدف اصلی آموزش عربی نیست. بسیاری افراد و کارشناسان به آموزش عربی در سال‌های گذشته این انتقاد را وارد کرده‌اند که چرا دانش‌آموختهٔ ایرانی قادر به بیان چند جملهٔ ساده نیست و تنها مباحث صرفی و نحوی و تجزیه و ترکیب می‌داند. کتاب حاضر تاحدودی این ضعف را از بین برده است؛ بنابراین، شایسته است که معلّم خود را در زمینهٔ مکالمه تقویت کند. گروه عربی نیز در نظر دارد با تهیّه و معرفی منابع مناسب، یاری‌رسان همکاران باشد. این کتاب مکمل سه کتاب پیشین است. کتاب‌های سال‌های آینده نیز هر یک به نوبهٔ خود مکمل کتاب پیش از خود خواهند بود. از همکاران درخواست می‌گردد که با شیوهٔ نوین نگاشت کتاب درسی هماهنگ شوند.

معلّمان گرامی می‌توانند از طریق شبکه‌های اجتماعی و این وبگاه با گروه عربی دفتر تألیف در تماس باشند.

<http://arabic-dept.talif.sch.ir>

مجلهٔ رشد قرآن و معارف اسلامی

شما می‌توانید مقالات علمی، پژوهشی و آموزشی خود را برای چاپ در مجلهٔ رشد معارف ارسال کنید.

برای کسب اطلاعات بیشتر لطفاً به صفحهٔ اوّل آخرین مجلهٔ رشد معارف مراجعه کنید. در حال حاضر، مقالات عربی به صورت ویژه‌نامه درون مجلهٔ معارف قرار دارد. همچنین اگر شما وبلاگی فعال دارید می‌توانید درخواست کنید تا در سایت گروه عربی لینک شود.

مهم‌ترین توصیه‌ها درباره شیوه تدریس و ارزشیابی کتاب: دبیر عربی برای تدریس این کتاب شایسته است:

۱ کتاب‌های عربی پایه‌های هفتم تا نهم را تدریس یا به دقت مطالعه و بررسی کرده باشد؛ دبیری که بدون اطلاع یافتن از محتوای کتاب‌های متوسطه اول تدریس کند، بی‌شک ناموفق است.

۲ دوره آموزشی توجیهی ضمن خدمت این کتاب را گذرانده باشد؛ این دوره برای همه دبیران کشور برگزار می‌گردد، علاوه بر آن کارشناسان گروه عربی دفتر تألیف در همایش‌های دبیران عربی سراسر کشور حضور خواهند یافت؛ تا از نزدیک پاسخگوی دبیران باشند. (امکان دارد این دوره غیر حضوری برگزار گردد).

۳ کتاب معلم (راهنمای تدریس و ارزشیابی) را با دقت کافی مطالعه کرده باشد. شورای تألیف کتاب‌های درسی عربی، شامل گروهی از استادان دانشگاه و معلمان هستند؛ اعضای شورا در تألیف کتاب حاضر از تجربیات کتاب‌های عربی پیشین بهره گرفته‌اند و جادارد که از زحمات پیشینیان قدردانی گردد.

رویکرد برنامه درسی عربی براساس برنامه درسی ملی این است:

«پرورش مهارت‌های زبانی به‌منظور تقویت فهم قرآن و متون دینی و کمک به زبان و ادبیات فارسی» این کتاب با توجه به مصوبات اسناد بالادستی «قانون اساسی»، «برنامه درسی ملی» و «راهنمای برنامه درسی» نوشته شده است.

برنامه درسی ملی، مهم‌ترین سند برای تألیف کتاب‌های درسی است؛ راهنمای برنامه درسی عربی نیز نقشه راه برای تألیف تمام کتاب‌های درسی عربی است.

در نگارش کتاب به تجربیات و الگوهای موفق و مناسب کتاب‌های عربی و کتاب‌های آموزش زبان دیگر کشورها توجه شده است.

کلمات به‌کاررفته در کتاب‌های عربی هفتم تا دهم، پرکاربردترین واژگان زبان عربی است که در قرآن، حدیث، روایات و زبان و ادبیات فارسی بسیار به کار رفته‌اند.

در این کتاب ۳۶۳ کلمهٔ پرکاربرد به کار رفته است و افزون بر آن نزدیک به ۸۵۰ واژهٔ کتاب‌های عربی هفتم، هشتم و نهم نیز در کتاب دهم تکرار شده‌اند؛ پس در واقع هدف، آموزش حدود ۱۲۰۰ واژهٔ پربسامد زبان عربی است.

۵۵۲ واژه از ۸۵۰ واژهٔ سه کتاب دورهٔ اوّل متوسطه کاربرد قرآنی داشتند. در سه کتاب دورهٔ دوم متوسطه نیز چنین خواهد شد.

تصاویر، عبارات و متون کتاب به ابعاد تربیتی و فرهنگی توجّه دارند.

مکالمه هدف اصلی این کتاب نیست. هدف اصلی، فهم متن به ویژه فهم قرآن کریم و نیز متون دینی همانند احادیث، دعاها و متون ادب فارسی آمیخته با واژگان عربی است.

مهم‌ترین تأکیدات دربارهٔ شیوهٔ تدریس و ارزشیابی کتاب: رعایت این تأکیدات در آزمون سراسری و مسابقات علمی، امتحان نوبت اوّل و دوم و کتاب‌های کمک آموزشی الزامی است. این نوشته برای سازمان سنجش به منزلهٔ بخشنامهٔ رسمی است. شایسته است دبیرخانهٔ درس عربی و گروه‌های آموزشی سوالات آزمون سراسری را نقد و بررسی کنند و در صورت وجود اشکال، مراتب را به سازمان سنجش اطلاع دهند.

۱ کتاب عربی پایهٔ دهم در هشت درس تنظیم شده است؛ هر درس را می‌توان در سه جلسهٔ آموزشی تدریس کرد. سال تحصیلی حدود ۳۰ جلسهٔ آموزشی دارد. از مهر تا اسفند با حذف دو هفته امتحانات دی ماه **۲۲ جلسه** است. دو هفتهٔ دوم فروردین و نیز ماه اردیبهشت نیز **۶ جلسه** است. از طرفی ماه‌های مهر تا بهمن ۳۰ روزه و دو ماه فروردین و اردیبهشت نیز ۳۱ روزه‌اند؛ لذا ۱۲ روز، یعنی **۲ جلسه** دیگر افزوده می‌شود. به عبارت ساده‌تر وقتی که به تقویم نگاه می‌کنیم، می‌بینیم که یکی از روزهای هفته، پنج بار تکرار شده است. خلاصهٔ کلام تعداد جلسات سال تحصیلی بر مبنای زنگ‌های متعارف ۹۰ دقیقه‌ای **۳۰ جلسه** است. کتاب بر مبنای ۲۴ جلسه است.

۲ دانش‌آموز پایهٔ دهم در کتاب‌های عربی پایه‌های هفتم تا نهم با این ساختارها آشنا شده است:

فعل‌های ماضی، مضارع، امر، نهی (امر و نهی تنها در صیغه‌های مخاطب)، نفی،

مستقبل، معادل ماضی استمراری، ترکیب اضافی و وصفی برای ترجمه صفت مؤخر در ترکیب‌هایی مانند «أَخُوکِنَّ الصَّغِيرُ»، اسم اشاره، کلمات پرسشی (متی، کیف، این، لماذا، ما، ما هو، ما هی، ماذا، من، لِمَنْ، هل و أ)

هدف از آموزش ترکیب وصفی و اضافی در عربی پایه نهم این بوده که دانش‌آموز بتواند ترکیب‌هایی مانند «أخي العَزيز» را داخل جمله (نه بیرون از جمله) ترجمه کند. در کتاب دهم نیز ترکیبی مانند «سِيارَةُ أَخِي الصَّغِيرَةُ» آموزش داده شده تا آموزش کامل شود. برای اینکه از معمّاسازی جلوگیری شود تأکید می‌گردد که معنای ترکیب در جمله خواسته شود؛ مثلاً ترجمه «سِيارَةُ أَخِي الصَّغِيرَةُ» و «سِيارَةُ أَخِي الصَّغِيرَةِ» برای دانش‌آموز ناممکن و خلاف اهداف کتاب است؛ زیرا هم خارج از اهداف است و هم اینکه بیرون از جمله داده شده است. متأسفانه کسانی که در پی دشوارسازی ارزشیابی‌اند، بی‌آنکه بدانند با طرح چنین سؤالاتی هدف اصلی آموزش زبان را تحت الشعاع قرار می‌دهند.

در بخش وزن و حروف اصلی نیز با چند وزن معروف آشنا شده است. در ساعت‌خوانی فقط ساعت کامل، ربع و نیم آموزش داده شده است؛ مثلاً «چهار و بیست و پنج دقیقه» آموزش داده نشده است. (در پایه هفتم عددهای اصلی ۱ تا ۱۲ و در پایه هشتم عددهای ترتیبی یکم تا دوازدهم و در پایه نهم نیز ساعت‌خوانی)

۳ هرچند درس اوّل دوره آمُوخته‌های پیشین است، امّا به مصداق «الدرس حرفٌ و التکرار أَلْفٌ» در سایر درس‌ها نیز این مرور انجام شده است تا کم‌کم دانش‌آموز مطالب را بیاموزد. مطالب دو کتاب عربی مشترک و عربی علوم انسانی یکسان هستند. قسمت متفاوت این است که در کتاب انسانی نام صیغه‌ها طبق دستور زبان عربی ذکر شده است. در سه کتاب هفتم، هشتم و نهم و نیز در کتاب عربی مشترک نام صیغه‌ها آموزش داده نشده است؛ همین‌که آموزش فعل و ضمیر در کتاب بومی‌سازی شده است، یادگیری به بهترین شکل انجام شده و مطلوب نیز همین است. در رشته انسانی و معارف بنابر تخصّصی بودن درس عربی نام صیغه افعال آموزش داده شده است.

۴ در درس دوم، عددها آموزش داده می‌شوند. در دورهٔ اوّل متوسطه عددهای اصلی و ترتیبی تا ۱۲ آموزش شده‌اند. در این کتاب، عددهای اصلی از یک تا صد و عددهای ترتیبی از یکم تا بیستم آموزش داده خواهد شد. مباحث مطابقت عدد و معدود و ویژگی‌های معدود جزء اهداف آموزشی کتاب نیست. در متون و عبارات کتاب این مطابقت‌ها وجود دارد و دانش‌آموز با دقت در آنها می‌تواند این ظرافت‌ها را کشف کند، اما ارزشیابی از آنها مدّ نظر نیست. شاید گفته شود یک تا صد زیاد است، اما این‌طور نیست. سیزده تا نوزده همان سه تا نه است که جزء عَشَر افزوده شده است. (خمسة و خمسة عشر) و عقود سی تا نود نیز با عددهای سه تا نه بسیار همانندی دارد. (خمسة و خمسون).

۵ دانش‌آموزان در دورهٔ اوّل متوسطه با هر دو فعل مجرّد و مزید در کتاب درسی درون متن و عبارت آشنا شده‌اند؛ هرچند در تمرینات فقط با صرف فعل‌های ثلاثی مجرّد صحیح و سالم روبه‌رو شده‌اند، فعل‌های مزید و حتّی فعل‌های مهموز، مضاعف و معتل نیز در کتاب به کار رفته است؛ مانند آمَنَ، اِبْتَسَمَ، اَتَى، اَجَابَ، اَحَبَّ، احْتَرَقَ، اِشْتَرَى، اَصَابَ، اَعْطَى، تَخَرَّجَ، حَاوَلَ، حَذَرَ، زَادَ و ... در درس سوم و چهارم بدون ذکر اصطلاحات ثلاثی مجرّد و مزید این فعل‌ها بازآموزی شده‌اند. دانش‌آموز قبلاً با شناسه‌های فعل‌های ثلاثی مجرّد آشنا شده است. در واقع هدف آموزشی این دو درس این است که با استفاده از آموخته‌های سه سال اوّل با فعل‌هایی آشنا شود که «ماضی سوم شخص مفرد» آنها بیش از سه حرف است. نیازی به ذکر اصطلاحات ثلاثی مجرّد و مزید نیست و تشخیص ثلاثی مجرّد و مزید و ذکر نوع باب آن از اهداف آموزشی نیست. فعل‌های معتل، مهموز، مضاعف و هرگونه فعلی که تغییرات پیچیدهٔ صرفی دارد از اهداف کتاب نیست؛ مثلاً در کتاب فعل استفاد به کار رفته و فعل استفعل نیز آموزش داده شده است؛ اما نباید از فعل اِسْتَفِدَّ سؤال دهیم؛ ولی اگر معنای اِسْتَفَادَتْ را بخواهیم اشکالی ندارد؛ چون تغییراتی در مقایسه با اِسْتَفَادَ ندارد. منظور از تغییرات

پیچیده مواردی مانند حذف حرف عله، ادغام و فک ادغام، املاي همزه و هرگونه قاعده‌ای است که مربوط به فعل‌های غیر صحیح و سالم است. اینکه دانش‌آموز بتواند تشخیص دهد که فعل تَخْرُجْ، ثلاثی مجرد و فعل تَخْرُجْ، ثلاثی مزید است، کمکی به او در فهم متن نمی‌کند و تنها راه برای معما سازی در ارزشیابی‌ها باز می‌شود. با توجه به زمان محدود به جای اینکه وقت معلّم صرف تشخیص مزید از مجرد شود، بهتر است صرف معنای افعال شود. در اینجا برتری آموزشی این است که دانش‌آموز معنا را یاد بگیرد و بهتر است دبیر گرامی وقتش را در این زمینه صرف کند.

فرق کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) و عربی زبان قرآن تخصصی رشته ادبیات و علوم انسانی در این است که در عربی تخصصی معانی باب‌ها نیز ذکر شده است. باید توجه داشت که این معانی واقعاً آن‌طور که گروهی تصوّر می‌کنند قطعی و غالب نیستند بلکه از معروف‌ترین و پرکاربردترین آنها هستند. به همین دلیل در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) ذکر نشده‌اند. معمولاً معنای تعدیه (تبدیل فعل لازم به متعدی) را برای باب افعال ذکر می‌کنند؛ ولی مثال‌های بسیاری هستند که این‌گونه نیستند. این درحالی است که معنای باب افعال قاعده‌مندتر از سایر ابواب است؛ مثلاً در باب استفعال اغلب معنای درخواست وجود ندارد.

أَفْلَحَ: رستگار شد، أَسْرَعَ: شتافت، أَسْلَمَ: مسلمان شد
أَصْبَحَ: شد، أَكْبَرَ: بزرگی یافت، أَبَاعَ: برای فروش نهاد

در بخش واژه‌نامه (جز درس اول و دوم) مضارع و مصدر فعل‌های ماضی ثلاثی مزید مدام تکرار شده است و این تکرار تا انتهای کتاب ادامه دارد تا دانش‌آموز کم‌کم این فعل‌ها را بشناسد؛ اما مصدر فعل‌هایی مانند دَلَّ، سَارَ، رَجَا، رَضِيَ و ... چون قیاسی نیستند، نیامده‌اند. در عربی پایه یازدهم و دوازدهم این تکرار در المعجم صورت نمی‌گیرد.

۶ در درس پنجم جمله اسمیه و فعلیه تدریس می‌شود. هدف شناخت اجزای جمله یعنی فعل، فاعل، مفعول به، مبتدا و خبر است؛ اما قرار دادن اعراب کلمات هدف

نیست. هدف این است که دانش‌آموز با کمک شناخت اجزای جمله بتواند معنای عبارات را بهتر بفهمد. دانش‌آموز قرار نیست که به زبان عربی سخنرانی کند، مقاله بنویسد، یا شعر بگوید. دانستن این ظرافت‌های زبانی برای معلّم عربی، طلبه حوزه علمیّه، دانشجوی الهیات و افراد علاقه‌مند به زبان عربی لازم است، ولی در رشته‌های ریاضی، تجربی و فنی نیازی به این مهارت زبانی نیست؛ زیرا درس عربی در این رشته‌ها اختصاصی نیست. اگر دانش‌آموزی کنجکاوی کرد و علاقه‌مند به دانستن دلیل و اطلاعاتی در این زمینه بود، می‌توان برای همان دانش‌آموز توضیحات لازم را ارائه کرد. فرق کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) و عربی زبان قرآن (۱) تخصّصی این است که در کتاب تخصّصی فقط گفتن المحلّ الإعرابی کافی نیست. دانش‌آموز باید اعراب رفع، نصب، جر و جزم را هم ذکر کند؛ مثلاً در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) در جمله (سَكُوتُ اللِّسَانِ سَلَامَةٌ الْإِنْسَانِ). کافی است دانش‌آموز بگوید سلامه خبر است، ولی در عربی زبان قرآن (۱) تخصّصی باید بگوید سلامه خبر و مرفوع به ضمّه است.

۷ در درس ششم فعل مجهول (الْفَعْلُ الْمَجْهُولُ فَاعِلُهُ) تدریس می‌شود؛ هدف این است که دانش‌آموز جمله‌های دارای فعل مجهول را درست معنا کند؛ تبدیل جمله دارای فعل معلوم به مجهول و برعکس نیز هدف نیست. مبحث نایب فاعل و اینکه مرفوع است و تطابق نایب فاعل و فعل مجهول جزء اهداف آموزشی عربی مشترک زبان قرآن (۱) نیست. دانش‌آموز باید با دیدن عبارتی مانند: تُعْرِفُ الْأَشْيَاءَ بِأَضْدَادِهَا. آن را درست ترجمه کند و بداند که تُعْرِفُ مجهول است و تَعْرِفُ معلوم است.

فرق کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱) و عربی زبان قرآن (۱) تخصّصی این است که در کتاب تخصّصی باید نایب فاعل و انواع آن را نیز تشخیص دهد.

۸ در درس هفتم معانی حروف جر آموزش داده می‌شود. دانش‌آموز باید حروف جر و جار و مجرور را در جمله تشخیص دهد؛ امّا نیازی به دانستن علائم اعرابی جر نیست؛ ولی در عربی رشته‌های انسانی و معارف تشخیص این علائم لازم است.

۹ در درس هشتم مهم‌ترین وزن‌های اسم‌های مشتق تدریس می‌گردد. ساخت مشتقات مدّ نظر نیست. فقط شناخت نوع آنها و دانستن معنایشان مطلوب است. تشخیص جامد از مشتق در کتاب آموزش داده نشده و در آزمون‌ها طرح نمی‌شود. تشخیص مواردی مانند اینکه استخدام جامد است و حَسَن مشتق، دانش‌آموزان را سردرگم می‌کند.

۱۰ در تدریس واژگان جدید می‌توان از کتاب گویا استفاده کرد.

۱۱ در طَرّاحی سؤال درک مطلب در آزمون سراسری و آزمون‌های مدرسه از متون کتاب استفاده می‌شود؛ در صورتی که متنی غیر از کتاب درسی طرح می‌شود، باید واژه‌ای خارج از واژگان انتهای کتاب نداشته باشد و یا اینکه ترجمه فارسی آنها ارائه شود. طرح سؤال درک مطلب کار بسیار سختی است. شاید در نگاه اول، کاری بسیار ساده باشد. طرح درک مطلب در واقع نوعی سهل و ممتنع است. طَرّاحی متنی که واژگان و ساختار آن بر اساس آموخته‌های دانش‌آموز باشد و قابلیت طرح سؤال با کلماتی مانند متی، کیف، هل، اَ، اَین، لماذا، لِمَن، مَن، مِمَّن، یَم و ... داشته باشد کاری دشوار است. البته پاسخ دادن برای دانش‌آموز آسان است.

۱۲ صورت سؤال به زبان عربی است؛ اما شایسته نیست واژگانی در آن باشد که دانش‌آموز نخوانده باشد.

۱۳ مضارع و مصدر فعل‌های ثلاثی مزید چون قیاسی‌اند و برخی فعل‌های ثلاثی مجرد که مصدرشان در کتاب درسی و یا در زبان فارسی به کار رفته، در واژه‌نامه کتاب آورده شده است؛ اما طرح سؤال امتحانی، یا آزمون سراسری از آنها هدف نیست.

۱۴ نیازی به ارائه جزوه مکمل قواعد به دانش‌آموز نیست. هرچه لازم بوده در کتاب آمده است، یا در سال‌های بعد خواهد آمد. متأسفانه به محض اینکه در مدرسه‌ای یک ساعت اضافه بر سازمان به برخی دبیران داده می‌شود، سراغ قواعد می‌روند؛ آن هم قواعد سال‌های بعد، یا قواعدی که برای دانش‌آموز کاربردی ندارد. به جای این کار می‌توان سراغ هدف اصلی هر زبانی که همان مهارت شفاهی (شنیدن، خواندن و

سخن گفتن) است رفت. چیزی که در زندگی آینده می‌تواند برای فراگیر سودمند واقع شود. دانش‌آموز در آغاز راه یادگیری زبان عربی است. شایسته است معلّم به مطالب کتاب بسنده کند و مطالب اضافه در قواعد آموزش ندهد؛ زیرا آنچه را دانش‌آموز باید بیاموزد؛ به تدریج فرا خواهد گرفت.

۱۵ پژوهش‌های انتهای هر درس، نمایش، سرود، ترجمه تصویری و داستان‌نویسی کار عملی در درس عربی محسوب می‌شود. مدرسه‌هایی که وقت اضافه دارند، یا دانش‌آموزان خاص ثبت نام کرده‌اند، می‌توانند به‌عنوان فوق برنامه در چنین زمینه‌هایی دانش‌آموز را فعال کنند. نمره این بخش را در نوبت اول یا مستمر می‌توان تأثیر داد.

۱۶ تحلیل صرفی و اعراب و قرار دادن اعراب از اهداف کتاب درسی نیست.

۱۷ در هر آزمونی مترادف و متضاد در محدوده تمرینات سه کتاب متوسطه اول و کتاب حاضر است.

۱۸ آموزش فعل و ضمیر در کتاب‌های متوسطه اول بومی‌سازی شده و بر اساس دستور زبان فارسی و به شکل (من، تو، او، ما، شما، ایشان) است. سبک پیشین اینگونه بود: (هو، هُما، هُم، هی، هُما، هُنَّ، أَنْتَ، أَنْتُمَا، أَنْتُمْ، أَنْتِ، أَنْتُمَا، أَنْتُنَّ، أَنَا، نَحْنُ)

شیوه نوین در تدریس آزمایشی کاملاً موفق بود و دانش‌آموزان درس را بهتر آموختند. در سه سال اول متوسطه این شیوه بهتر پاسخ داده است و در پژوهش‌هایی که انجام شده است تأثیرات مثبت این شیوه اثبات شد؛ لذا در سه سال دوم نیز همین روند ادامه یافته است. در اصل، مهم این است که دانش‌آموز خوب یاد بگیرد و هر شیوه‌ای که او را سریع‌تر و بهتر به مقصود می‌رساند پسندیده‌تر است. برخی همکاران صرفاً براساس تعلّق خاطری که به شیوه سنتی دارند ترجیح می‌دهند خلاف جهت حرکت کنند و شیوه‌ای را که خود در زمان دانش‌آموزی و دانشجویی خوانده‌اند ادامه دهند. اینان بی‌آنکه بدانند دانش‌آموز را دچار دردسر می‌کنند. تا پایان دوره دوم دبیرستان شیوه

کتاب همین است و تغییری صورت نمی‌گیرد؛ لذا با این کار دانش‌آموز دچار دوگانگی می‌شود.

۱۹ هدف از دو بخش «بدانیم» و «فَنِّ ترجمه» کمک به فهم متن و عبارت است. دانش‌آموز این دو بخش را می‌آموزد تا به کمکشان درست بخواند، بشنود، بفهمد و ترجمه کند. در واقع قواعد در خدمت فهم عبارت و متن است.

۲۰ تبدیل «مذکر به مؤنث» یا «مخاطب به غیر مخاطب» یا «جمع به غیر جمع» و موارد مشابه از اهداف این کتاب نیست و چنین سؤالاتی در آزمون‌ها نمی‌آید؛ مثال: این جمله را به مضارع تبدیل کنید:

نَادَيْتُكَ وَ لَكِنَّكَ مَا سَمِعْتَ صَوْتِي.

این جمله را با توجه به کلمات داده شده بازنویسی کنید:

یا زَمَلَانِي، اِذْهَبُوا إِلَى صُفُوفِكُمْ.

یا زَمِيلَاتِي،

۲۱ در امتحان معنای کلمات در جمله خواسته می‌شود. این شیوه مبنای منطقی دارد. معنای بسیاری از واژه‌ها در جمله بهتر آشکار می‌شود. افزون بر این، چنین کاری موجب تلطیف امتحان می‌گردد؛ همچنین این کار موجب می‌شود که امتحان به نوعی آموزش نیز تبدیل شود. اصولاً هدف از امتحان کمک به آموزش است و نوعی آموزش را نیز در بر دارد.

۲۲ روخوانی‌های دانش‌آموز و فعالیت‌های او در بخش مکالمه در طول سال نمره شفاهی دانش‌آموز را تشکیل می‌دهد که در امتحان نوبت اول و مستمر تأثیر داده می‌شود.

۲۳ در کتاب جای کافی برای نوشتن ترجمه و حل تمرین در نظر گرفته شده تا به دفتر تمرین نیازی نباشد؛ اما متن دروس جای کافی ندارد، می‌توان برای متون کتاب یک ورق در کتاب نهاد. از آنجا که الفبای ما عربی است؛ لذا نباید عربی را مانند درس انگلیسی

دید. در انگلیسی نوشتن لازم است؛ زیرا الفبای آن فرق دارد و باید یادگیرنده آن را بیاموزد، ولی در عربی این گونه نیست.

۲۴ از همکاران ارجمند درخواست داریم تا با رویکرد دفتر تألیف همگام شوند؛ زیرا دانش‌آموزان با این شیوه از متوسطهٔ اول به متوسطهٔ دوم آمده‌اند و کتاب‌های عربی عمومی پایه‌های یازدهم و دوازدهم نیز ادامه و مکمل روش این کتاب خواهند بود. عدم هماهنگی با کتاب درسی فقط موجب آشفته کردن ذهن دانش‌آموز است و هیچ سودی ندارد.

۲۵ از دانش‌آموز بخواهیم بخش «سخنی با دانش‌آموز» را بخواند.

۲۶ می‌توان از دانش‌آموزان خواست تا داستان‌های کوتاه ترجمه کنند؛ سرود و نمایش اجرا کنند؛ عبارات ساده و کوتاه مانند سخنان حکمت‌آمیز و ابتهامات و مطالب علمی کوتاه ترجمه کنند. فضا برای کارهای شاد مناسب است، ولی قاعده‌زدگی تدریس عربی همگان را جذب دستور زبان کرده است. واقعیت این است که آموزش قواعد در هر زبانی کاری ساده است، ولی تدریس متن‌محور کاری دشوار است. ارزشیابی از مطالب صرفی و نحوی آسان است ولی ارزشیابی از قرائت و مکالمه بسیار سخت است.

۲۷ سیاست تألیف در تمامی بخش‌های کتاب مبنی بر ساده‌سازی و جذابیت است؛ لذا بزرگ‌ترین مسئولیت معلم این است که با هنرمندی، کتاب را به ساده‌ترین روش به دانش‌آموز تدریس کند. هنر معلم، علاقه‌مند کردن دانش‌آموز به درس عربی است؛ باید در امتحانات از طراحى سؤالات معماگونه خودداری کرد. آزمون‌های مدارس خاص و آزمون‌های طراحى شده توسط مؤسسات خصوصی زمینه انحراف از مسیر آموزش را فراهم می‌سازند. اگر تدریس درس عربی و سایر دروس ساده باشد و پیچیدگی نداشته باشد؛ برخی سودجویان متضرر می‌گردند. آشفته‌گی وضعیت آموزش و سختی تمرینات و سؤالات امتحانی زمینه را برای بهره‌برداری برخی سودجویان فراهم و دانش‌آموزان را نیز از درس عربی گریزان می‌سازد.

۲۸ کار عملی در کتاب عربی، تهیه انواع کاردستی نیست؛ بلکه کارهایی مانند پژوهش، مکالمه، نمایش، سرود، ترجمه تصویری و داستان‌نویسی است؛ یعنی دانش‌آموز آموخته‌هایش را در قالب سخن گفتن یا نوشتن به‌نمایش بگذارد. این کار در مدرسی قابل اجراست که درس عربی دارای ساعت اضافه باشد، یا ثبت نام دانش‌آموزان گزینش شده باشد.

۲۹ این کتاب افزون بر اینکه مکمل سه کتاب پیشین است؛ پشتیبان تثبیت واژگان و ساختار آموزش داده شده در پایه هفتم، هشتم و نهم نیز است. کتابهای سال‌های آینده نیز هریک به نوبه خود مکمل کتاب پیش از خود هستند. به‌همین دلیل واژگان پایه‌های هفتم تا نهم دوباره در انتهای کتاب درسی به همراه واژگان پایه دهم آورده شده‌اند.

۳۰ از طرح سؤالاتی در زمینه «ترجمه فارسی به عربی» خودداری شود؛ زیرا از اهداف آموزشی عربی پایه‌های هفتم، هشتم، نهم و دهم نیست. دانش‌آموز باید بتواند جمله عربی را بخواند و ترجمه کند و البته قدرت تشخیص درست از نادرست را نیز داشته باشد. در این دو پایه از او «ساختن جمله عربی» خواسته نمی‌شود.

(در بخش مکالمه، یعنی پاسخگویی به کلمات پرسشی این استثنا وجود دارد؛ زیرا در مکالمه باید بتواند پاسخ کوتاه دهد که انتظار در حد یک یا دو کلمه ساده است و نظر به لزوم سرعت عمل در پاسخ‌دهی به سؤال شفاهی، رعایت ظرافت‌های دشوار و فنی زبان فعلاً لازم نیست.)

۳۱ در پاسخگویی به جمله استفهامی باید به پاسخ کوتاه بسنده شود. پاسخ کامل مدّ نظر نیست. هرچند اگر دانش‌آموز پاسخ بلند دهد بهتر است. برای نمونه، در پاسخ به چنین سؤالی «لِمَاذَا تَدْرُسُ؟» پاسخ «لِلنَّجَاحِ فِي الْحَيَاةِ» کافی است و نمره کامل تعلق می‌گیرد. به عبارت دیگر لازم نیست چنین پاسخ داده شود: «أَنَا أَدْرُسُ لِلنَّجَاحِ فِي الْحَيَاةِ». از آنجا که در رویکرد برنامه درسی عربی، پرورش مهارت‌های زبانی آمده و سخن گفتن نیز یکی از این موارد است؛ لذا بخش «اسماء و حروف استفهام» استثنا شده است.

پیشنهاد می‌شود دبیر برای امتحان مکالمه یک آلبوم عکس در پوشن (کاور) تهیه کند و در آن تصاویر لازم را در اندازه‌های بزرگ داشته باشد یا در صورتی که در مدرسه هوشمند تدریس می‌کند، پوشن (کاور) تصاویر مورد نیازش را از قبل تهیه کند. همچنین می‌توان بخشی از نمره مکالمه را به معرفی دانش‌آموز از خودش اختصاص داد که دانش‌آموز بتواند در یک دقیقه خودش را به زبان عربی معرفی کند. همچنین نمره شفاهی دانش‌آموزانی که داوطلب اجرای سرود، یا نمایش، یا مکالمه گروهی در کلاس می‌شوند را می‌توان از همین مورد منظور کرد.

۳۲ هدف در آزمون شفاهی روخوانی، درست خواندن است. بدیهی است برگزاری آزمون شفاهی در یک روز امکان‌پذیر نیست. بنابراین، هرچه را دانش‌آموز در طول سال تحصیلی می‌خواند و مجموعه فعالیت‌های شفاهی او، نمره شفاهی‌اش را تشکیل می‌دهد. دانش‌آموز در آغاز در مهارت خواندن و شنیدن نیاز به تکرار و تمرین دارد و به تدریج این مهارت تقویت می‌گردد. لذا ملاک نمره‌دهی، بهترین و آخرین وضعیت دانش‌آموز است.

۳۳ تجربه نشان داده است بیشتر کتاب‌های کار زمینه انحراف از مسیر صحیح آموزش و دور افتادن از اهداف آموزشی و آسیب رساندن به روند آموزش را فراهم می‌کنند. نداشتن کتاب کار از داشتن کتاب کاری نامناسب بهتر است. اگر معلم کتاب کار تهیه کرد تأکید می‌کنیم که کلاس درس جای پرداختن به آن نیست و حل تمرینات آن در منزل باید صورت بگیرد. زمان اختصاص یافته به درس عربی (دو ساعت در هفته) برای تدریس این کتاب و حل تمرین‌های آن است؛ لذا اگر وقت اضافی داشت می‌تواند تمرینات کتاب کار را نیز حل کند در غیر این صورت، کتاب درسی نباید لطمه ببیند. گروه‌های آموزشی در این زمینه باید نقش فعال و ارشادی داشته باشند.

۳۴ ما ایمان داریم که کار اصلی را معلم انجام می‌دهد؛ لذا از همکاران ارجمند درخواست می‌کنیم تا با سیاست دفتر تألیف همگام شوند؛ زیرا به تدریج همه کتاب‌های سال‌های آینده نیز ادامه و مکمل این کتاب خواهند بود.

۳۵ روخوانی در کتاب‌های عربی اهمّیت ویژه‌ای دارد. دانش‌آموز باید بتواند درست بخواند تا درست ترجمه کند. از آنجا که یکی از مهارت‌های چهارگانهٔ زبانی «خواندن» است؛ لذا این بخش باید تقویت گردد. دانش‌آموزی می‌تواند معنای عبارت را بفهمد که درست بخواند. آهنگ بیان جمله‌های خبری، تعجبی، پرسشی و امری با هم فرق دارد. روان‌خوانی اوج هنر دانش‌آموز در درس عربی است که در سایهٔ تسلط نسبی او به زبان به‌دست می‌آید.

۳۶ شروع هر درس مانند کتاب عربی نهم مانند دو کتاب پیشین با واژگان جدید آن است. هدف از این کار ساده‌سازی آموزش است. هدف این نیست که دانش‌آموز قبل از شروع درس این واژه‌ها را حفظ کند. حفظ واژه‌ها باید در طی خواندن متون و عبارات اتفاق بیفتد.

۳۷ مبنای گزینش آیات، احادیث و امثال به کار رفته در کتاب چند مورد بوده است: سادگی الفاظ، سادگی ساختار و مطابقت آن با آموزش کتاب درسی، کاربری بر اساس نیازهای روز، تناسب با سطح درک و فهم دانش‌آموز نوجوان. دانش‌آموز باید بتواند در زندگی به هنگام نیاز به امثال و حکم خوانده شده استشهاد کند؛ مثلاً دربارهٔ «پرحرفی» به این حدیث شریف از پیامبر اسلام ﷺ استشهاد کند: **السُّكُوتُ ذَهَبٌ وَ الْكَلَامُ فِضَّةٌ**. این هدف تا پایان کتاب درسی از اهداف اصلی کتاب است؛ اما نباید با اکراه و اجبار دانش‌آموزان را وادار به حفظ این عبارات نمود؛ بلکه شایسته است با تغییر نگرش، ایجاد علاقه و با هنر معلّمی دانش‌آموزان را علاقه‌مند نمود تا این عبارات را حفظ کنند و در هنگام لزوم از آنها استفاده نمایند. سخنان بزرگان و امثال و حکم به‌گونه‌ای هستند که سرشت پاک مایل است آنها را بیاموزد و به آنها استشهاد کند.

۳۸ در گزینش تصاویر این اصول رعایت شده است: برنامهٔ درسی ملی، مسائل فرهنگی و تربیتی، دوری از تنش‌آفرینی، توجّه به امور مهمّی مانند ارزش‌های دینی، احترام به محیط زیست، میهن‌دوستی، به‌روز بودن تصاویر، ایجاد جذابیت در کتاب، شاد بودن موضوعات، علمی بودن آنها، زیبایی تصاویر با توجّه به سنّ جوانی دانش‌آموزان و ...

۳۹ بخش أنوار القرآن برای کار در منزل است و اگر دبیر وقت کافی داشته باشد می‌تواند در کلاس نیز کار کند. در هر دو حالت از این بخش سؤال امتحان طرح خواهد شد. در بخش أنوار القرآن که فقط در کتاب عربی زبان قرآن آمده است تنها معنای کلماتی مدنظر است که زیرخط‌دار، یا دو گزینه‌ای هستند. به عبارت دیگر فقط معنای کلماتی مطلوب است که در انتهای کتاب در بخش المعجم آمده‌اند.

۴۰ دانش‌آموزان بسیاری از آموخته‌ها را بعد از دانش‌آموختگی از یاد خواهند برد، ولی خاطرات تلخ و شیرین ماندگارند. آنچه در تدریس بسیار مهم است برخوردهای درست، دلسوزانه و عالمانه است.

اگر تمایل دارید از نظریات شما آگاه شویم؛ می‌توانید از طریق وبگاه گروه عربی پیغام بگذارید.

نشانی وبگاه گروه عربی: www.arabic-dept.sch.ir

الگوی پیشنهادی جهت تدریس قسمت‌های نه‌گانه هر درس

کتاب عربی دهم هشت درس دارد و هر درس از نه بخش تشکیل شده که برای هر یک روشی متناسب با اهداف کتاب و برنامه درسی پیشنهاد شده تا دبیر بهتر بتواند به اهداف آموزشی برسد. بی‌گمان دبیران محترم نیز روش‌هایی برای خود دارند، ولی این روش‌ها باید از وحدت روش برخوردار باشند. هدف کتاب معلّم که پل ارتباط بین مؤلّف و معلّم است؛ تعیین چارچوبی است که هم اهداف برنامه درسی ملّی محوریت داشته باشد و هم معلّم بتواند در آن، توانمندی‌های فردی خود را به نمایش بگذارد.

ساختار درس‌ها در کل کتاب درسی عربی زبان قرآن پایه دهم

قسمت‌های نه‌گانه هر درس در عربی زبان قرآن و هشت‌گانه در عربی رشته علوم انسانی

۲ متن درس

۳ واژگان

۴ درک مطلب

۵ قواعد درس تحت عنوان «اعلموا» (در برخی درس‌ها نیز بخش فنّ ترجمه وجود دارد).

۶ مکالمه

۷ تمرین

۸ أنوار القرآن؛ فقط در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱)

۹ پژوهش (البحث العلمي) در برخی درس‌ها

تحلیل قسمت‌های نه‌گانه هر درس

هدف کتاب از قسمت‌های نامبرده، بررسی دقیق ابعاد مختلف محتوا، معرفی قواعد، ارائه توضیحات جهت رفع ابهامات و پیشنهاد روش‌هایی است که معلّم به یاری آن بتواند با تسلّط و آگاهی بیشتر به امر تدریس بپردازد. کتاب در این قسمت، معلّم را با مراحل مختلف تدریس، مهارت‌های مورد نظر و چگونگی اجرای آن آشنا می‌کند و الگویی را برای تدریس تمام دروس و بخش‌ها در اختیارش قرار می‌دهد؛ تا آموزش را برای وی تسهیل نماید.

۱ صفحه آغازین: یک صفحه مستقل مزین به آیه‌ای از کلام‌الله مجید یا حدیثی از بزرگان دین همراه با تصویری زیبا برای ورود به درس به لحاظ روانی دانش‌آموز را برای ورود به درس آماده می‌سازد.

۲ متون: در بخش قرائت و ترجمه متن نیز باید سهم مشارکت معلّم و دانش‌آموز مشخص شود و اینکه هر یک از معلّم و دانش‌آموز چه وظیفه‌ای دارند.

■ مرحله اول (شنیدن): اولین وظیفه برعهده معلّم است که با روان‌خوانی، مهارت شنیداری دانش‌آموزان را تقویت کند.

در این بخش استفاده از کتاب گویا دوباره تأکید می‌گردد. اگر وقت معلّم کم است از دانش‌آموزان بخواهد در منزل کتاب گویا را گوش دهند.

■ **مرحله دوم (خواندن):** دانش‌آموزان براساس روشی که معلّم پیشنهاد می‌دهد؛ به قرائت می‌پردازند تا **مهارت گفتاری** تقویت گردد. هر بار که یک دانش‌آموز قرائت می‌کند معلّم به او نمره روخوانی می‌دهد.

■ **مرحله سوم (ترجمه مقدماتی):** دانش‌آموزان با کمک گرفتن از ترجمه واژگان ابتدای درس و در صورت لزوم واژگان انتهای کتاب، به ترجمه هر عبارت می‌پردازند و توانمندی خود را در ترجمه می‌آزمایند؛ تا نقاط ضعف و قوت آنان مشخص شود و مهارت درک و فهم آنها ارتقا یابد.

چند روش در اینجا وجود دارد:

از دانش‌آموزی می‌خواهیم یک یا دو سطر را ترجمه کند؛ سپس ما بر ترجمه او نظارت می‌کنیم؛ یک دانش‌آموز را مأمور می‌کنیم که اگر اشکالی در ترجمه هم‌کلاسی‌اش وجود داشت آن را اصلاح کند، یا اینکه می‌گوییم همه دانش‌آموزان هنگام ترجمه دانش‌آموز اوّل باید آماده باشند و معلّم تصادفاً از یکی از دانش‌آموزان اشکالات احتمالی ترجمه را بپرسد. هر یک از این شیوه‌ها در جای خود مفید هستند.

گاهی در صورت کمبود وقت معلّم می‌تواند خودش بخواند و خودش نیز ترجمه کند. روشی که در وهله نخست به نظر می‌آید نامناسب است و دانش‌آموز فعّال نیست، ولی از روی ناچاری و به دلیل تعطیلی‌های اضطراری، یا هر علت دیگری پیش آمده است. در این روش، معلّم باید هر چند لحظه یک بار ترجمه برخی قسمت‌ها را از یک دانش‌آموز بپرسد. در این شیوه تدریس سریع‌تر انجام می‌شود.

در مدرسی که امکانات خوبی دارند، می‌شود ترجمه متن درس را در برگه‌ای نوشت و از دانش‌آموزان بخواهیم در گروه‌های چند نفره ترجمه ناقص را کامل کنند. این روش فوق‌العاده سریع انجام می‌شود، ولی لازمه آن زحمت برای دبیر و کادر مدرسه برای تکثیر کاربرگ است.

■ **مرحله چهارم (ترجمه نهایی):** معلّم در ادامه روش مقدّماتی به عنوان راهنما، خطاهای ترجمه را اصلاح می‌کند و ترجمه نهایی را ارائه می‌دهد. درواقع مرحله مقدّماتی و نهایی بدون فاصله هستند.

■ **مرحله پنجم (پیام درس):** در این مرحله معلّم از دانش‌آموزان می‌خواهد تا پیام درس را بگویند. برای پیوند میان ادبیات فارسی و عربی می‌توان از آنان خواست تا پیام درس را با جمله‌ای نغز در زبان فارسی بیان کنند، یا برای پیوند میان درس قرآن و معارف اسلامی می‌توان از آنان خواست تا اگر آیه یا حدیثی در این مورد می‌دانند، ذکر کنند.

خلاصه مراحل ترجمه

مرحله ترجمه	هدف	نقش دانش‌آموز	نقش معلّم
مرحله اوّل	تقویت مهارت شنیدن	شنیدن	روان خوانی
مرحله دوم	تقویت مهارت خواندن	خواندن	نظارت و راهنمایی
مرحله سوم	تقویت مهارت ترجمه	ترجمه عبارات (مقدّماتی)	نظارت و راهنمایی
مرحله چهارم	تقویت مهارت درک و فهم	ترجمه عبارات (نهایی)	تصحیح و تکمیل
مرحله پنجم	تقویت مهارت کاربرد (بیان مصداقی از کاربرد عبارت یا پیام درس)	مصداق‌یابی	تصحیح و تکمیل

۲ واژگان: دلیل آوردن واژگان به همراه معنا، پس از متن درس این است که دانش‌آموز با راحتی و سرعت بیشتری در فرایند ترجمه فعال باشد؛ معلّم دانش‌آموز را در ترجمه مشارکت می‌دهد تا توانایی ترجمه را در او پروراند و این امر در راستای فعالیت و مشارکت دانش‌آموز در فرایند یادگیری قرار دارد. این بخش تقریباً در پنج دقیقه تدریس می‌شود. هدف این نیست که در همان ابتدا دانش‌آموز همه کلمات جدید را یاد بگیرد؛ بلکه هدف این است که با آنها آشنا شود. برخی همکاران در دوره اوّل متوسطه چنین

پنداشته‌اند که هدف این است که همان اوّل کار از دانش‌آموز بخواهیم تا در عرض چند دقیقه معنای لغت‌ها را حفظ کند؛ این کار بی‌گمان نادرست و غیرمنطقی است و بیم آن می‌رود که این تصوّر نادرست در دوره دوم متوسطه نیز راه یابد. تعداد کلمات هر درس از دروس عربی دهم از عربی نهم بیشتر است. روش نادرست، دانش‌آموز را خسته می‌کند. بیشتر بودنِ تعداد کلمات طبیعی است. از طرفی مهارت دانش‌آموز نیز بیشتر شده است. می‌توان در صورت داشتن زمان مناسب واژه‌پژوهی کرد؛ مثلاً ارتباط کلمات را از نظر مراعات نظیر، متضاد، یا مترادف و هم‌خانواده برخی کلمات دید. از دانش‌آموز می‌پرسیم متضاد یا مترادف فلان کلمه چیست؟ کدام کلمات در المعجم با هم ارتباط معنایی دارند؟

در طرّاحی سؤال امتحان از بخش واژه‌شناسی می‌توان از تشخیص کلمه ناهماهنگ، مترادف و متضاد^۱ و کاربرد واژگان استفاده کرد.

۱- درباره ترادف در زبان عربی از دیرباز میان دانشمندان اختلاف وجود داشته است؛ برخی برای اسب و شمشیر و مانند آن اسم‌های بسیاری را برشمرده‌اند و برخی از میان آنها تنها یکی را اسم و بقیّه را صفت دانسته‌اند.

«سیبویه» می‌گوید: در کلام عرب گاهی دو لفظ گوناگون برای دو معنای مختلف و گاهی دو لفظ مختلف برای یک معنا می‌آورند که برای مورد اخیر فعل «ذَهَبَ» و «انطَلَقَ» را مثال می‌زند.

از دیدگاه «سیوطی» دلیل اصلی پیدایش مترادف در یک زبان این است که دو طایفه برای یک معنا دو واژه را به کار برده‌اند، سپس آنگاه که طایفه‌ها یکی شده‌اند، این دو کلمه مترادف گشته‌اند.

اما گاهی اوقات این سکیت معتقد است که برخی واژه‌ها با اینکه تقریب معنایی دارند؛ اما حالت‌های دقیق خاص خودشان را بیان می‌کنند؛ مثلاً در مورد فعل «گزیدن»:

الْعَضُّ بِالْأَسْنَانِ لَا بِالْشَفَتَيْنِ / التَّهْسُ : الْأَخْذُ بِالْفَمِ / التَّهَشُّ : الْعَضُّ السَّرِيعُ / الْعَجْمُ : الْعَضُّ بِالْأَسْنَانِ لِيَتَنَظَّرَ أَ صُلْبٌ هُوَ أَمْ خَوَارٍ؛ مثال: عَجَمْتُ الْعُودَ. یا در مورد لانه:

الْعُشُّ : الَّذِي يَجْمَعُهُ الطَّائِرُ مِنَ الْعِيدَانِ وَ غَيْرِهَا فَيَنْبِضُ فِيهِ. / الْوَكْرُ : فِي الْجَبَلِ / الْوُكْنَةُ : مَوَاقِعُ الطَّيْرِ حَيْثُمَا وَقَعَ.

و درباره جدا کردن واژه‌ها از هم و ارائه شیوه درست به کارگیری آن درباره فرق «راکب» و «فارس» می‌گوید:

«يُقَالُ: مَرَّ بِنَا رَاكِبٌ، إِذَا كَانَ عَلَى بَعِيرٍ، وَ الزَّكَبُ أَصْحَابُ الْإِبِلِ. أَمَّا إِذَا كَانَ عَلَى حِمَارٍ أَوْ بَغْلٍ أَوْ قَرَسٍ يُقَالُ: مَرَّ بِنَا فَارَسٌ عَلَى حِمَارٍ أَوْ بَغْلٍ أَوْ...»

اما ابومنصور ثعالبی در کتاب «فقه اللغة» به معنای دقیق کلمات اشاره می‌کند و از به کار بردن هر کلام به جای دیگری برحذر می‌دارد؛ مثلاً در مورد خواب و ترتیب آن چنین می‌گوید:

أَوَّلُ النَّوْمِ: التُّعَاسُ / الْكَرَى: هُوَ أَنْ يَكُونَ الْإِنْسَانُ بَيْنَ النَّائِمِ وَ الْبَقْظَانِ / الرَّقَادُ: هُوَ النَّوْمُ الطَّوِيلُ.

و گاهی اوصاف یک اسم به عنوان مترادف به کار می‌رود که در اصل حالت‌های گوناگون آن اسم است.

۱ دیر می‌تواند در آغاز از کتاب گویا استفاده کند. دانش‌آموزان تلفظ درست درس را گوش می‌کنند.

۲ سپس معلّم می‌خواند و دانش‌آموزان تکرار می‌کنند. این قرائت می‌تواند به تشخیص معلّم به همراه او و شامل گروهی از دانش‌آموزان باشد یا به صورت انفرادی.

۴ قسمت سوم: قواعد

■ تصاویر: تصاویر زیبای کتاب دربرگیرندهٔ پیام‌های گوناگونی است و در راستای تقویت هویت ایرانی- اسلامی و با دقت فراوان گزینش شده‌اند.

■ رسالت مهمّ تصاویر

- پیام‌های ارزشی این تصاویر موجب تقویت هویت اسلامی- ایرانی می‌شود.

- به‌روز و واقعی بودن تصاویر، کتاب را جذاب‌تر می‌کند.

- جذابیت این تصاویر، انتقال مفاهیم درس را تسریع و تسهیل می‌کند.

شاعر گرانمایهٔ ایرانی مولوی در این باره می‌فرماید:

آنچه یک دیدن کند ادراک آن سال‌ها نتوان نمودن با بیان

تذکّر بسیار مهم: در کتاب‌های عربی هفتم تا دهم برای آموزش فعل‌های ماضی و مضارع بومی‌سازی انجام شده است. دانش‌آموز ایرانی با شش صیغهٔ فارسی آشناست. او می‌داند اوّل شخص مفرد، دوم شخص مفرد و ... یعنی چه؛ حتّی در درس انگلیسی نیز همین‌طور می‌خواند. در برخی کشورها مانند مغرب (مراکش) و لبنان نیز در آموزش فعل‌ها تغییراتی را انجام داده‌اند. در آموزش فعل نیز در ایران بومی‌سازی صورت گرفته است. این شیوه در مدارس توسّط دبیران در تدریس آزمایشی موفق بوده است و بسیاری از دبیران از آن استقبال کرده‌اند و یادگیری عربی را برای دانش‌آموزان تسهیل کرده است. او می‌خواند که:

«أنا أذهب»؛ یعنی «من می‌روم»؛

«أنت تذهب و أنت تذهبن»؛ یعنی «تو می‌روی»؛

«هو يذهب و هي تذهب»؛ یعنی «او می‌رود»؛

«نحن نذهب»؛ یعنی «ما می‌رویم»؛

«أنتم تذهبون، أنتن تذهبن و أنتما تذهبان»؛ یعنی «شما می‌روید»؛

و «هم يذهبون، هن يذهبن، هما يذهبان و هما تذهبان»؛ یعنی «آنها می‌روند».

با این شیوه، بسیار منطقی‌تر و بهتر درس را می‌آموزد. شاید دبیری که سال‌ها به شیوه‌ای دیگر تدریس کرده و خودش نیز به همین‌گونه آموزش دیده است، شیوه جدید برایش سخت باشد. از دیرباز گفته‌اند: «العادة كالطبيعة الثانوية»؛ اما از آنجا که کتاب‌های جدید با این شیوه پیش می‌رود، شایسته است دبیران نیز با آن هماهنگ باشند. روش جدید در یادگیری آسان‌تر است. هدف از بین بردن شیوه صرف فعل به سبک فعل، فعلا، فعلوا، فعلتُ، فعلتا، فعلن، فعلتَ و ... نیست. هدف این است که دانش‌آموز یاد بگیرد و هر شیوه‌ای تأثیرگذارتر است همان برتری دارد.

اجرا: نخست روخوانی توسط دانش‌آموزان به منظور تقویت مهارت شنیداری و گفتاری انجام می‌گیرد. آنگاه ترجمه هر جمله بیان می‌شود که بهتر است معلّم در این مرحله، نقش ارشادی داشته باشد تا بتواند با ظرافت، پیوندی قوی بین سه قسمت واژگان، متن و قواعد ایجاد کند.

«اعلموا» و «فَنَ الترجمة»

در این قسمت، ساختار و چارچوب قواعد هر درس بیان شده است. باید توجه کرد که توضیحات این دو بخش تا پایان کتاب برای فهم بهتر عبارت و متن است. هدف این است که دانش‌آموز بتواند از این اطلاعات در فهم معنای جمله بهره‌برد؛ لذا حفظ مطالب این بخش الزامی نیست و نیازی نیز به گسترش آن نیست.

حفظ مطالب بخش «اعلموا» و «فَنَ الترجمة» الزامی نیست؛

همچنین نیازی به گسترش مطالب و ارائه جزوه مکمل نیست.

اجرا: معلّم در این قسمت دانش‌آموزان را در قرائت، توضیح مثال‌ها و شرح تصاویر به مشارکت می‌گیرد. نویسندگان تأکید دارند که معلّم باید قواعد را به‌عنوان ابزاری برای رسیدن به مهارت ترجمه و درک و فهم در نظر بگیرد، نه هدف و عِلّت. نامگذاری این بخش به «بدانیم» و «فَنّ ترجمه» در واقع کمرنگ کردن نقش قواعد و پررنگ کردن جایگاه ترجمه و درک و فهم است؛ لذا معلّم محترم نیز باید در بیان قواعد به آنچه در کتاب آمده است بسنده کند و از بیان توضیحات خارج از کتاب و جزوه دادن، خودداری کند.

در این قسمت دانش‌آموزان مشارکت بیشتری دارند خودشان می‌خوانند و خودشان هم به سؤالات آن پاسخ می‌دهند و معلّم می‌تواند نقش راهنما و مصحّح را داشته باشد.

تمارین

هدف اصلی در این قسمت، تثبیت یادگیری در سه حوزه واژگان، قواعد و ترجمه است و در راستای اصل تلطیف آموزش عربی، سعی شده است دانش‌آموز از حلّ آنها لذّت ببرد.

حلّ تمرین‌ها بر عهده دانش‌آموز است و معلّم نظارت می‌کند.

جای کافی برای حلّ تمارین، پیش‌بینی شده است؛ تا نوشتن دوباره تمارین وقت زیادی را از دانش‌آموز نگیرد. با توجّه به اینکه نوشتن عبارات عربی با رعایت اعراب برای دانش‌آموز دشوار است و شاید اشتباهات اِعرابی او در نوشته‌هایش به قرائت او نیز منتقل شود؛ لذا بهتر است حلّ تمرینات در کتاب صورت بگیرد تا چشم دانش‌آموز به املا و اِعراب صحیح در کتاب درسی عادت کند و مشکلی در قرائت او نیز پدید نیاید.

همانند کتاب راهنمای معلّم عربی هفتم، هشتم و نهم در کتاب راهنمای معلّم عربی دهم نیز نمونه سؤال استاندارد و بارم‌بندی قرار داده شده است تا در زمینه ارزشیابی ارائه طریق نماید.

قالب کلی تمرین

ردیف	تمرین	قالب و الگوها
۱	واژه	۱- معنای واژه
		۲- واژگان مترادف و متضاد و ناهم‌هنگ
		۳- شناخت و کاربرد واژگان در جمله
		۴- وصل کردن واژه‌های مرتبط در دو ستون
		۵- جدول کلمات متقاطع رمزدار
۲	ترجمه	ترجمه جملات عربی به فارسی شامل: آیه، حدیث، جمله‌های معمولی
۳	قواعد	شناخت و کاربرد قواعد، شامل: شناخت فعل امر، فعل نهی، معادل فعل ماضی استمراری، ترکیب اضافی و وصفی، وزن و حروف اصلی، ساعت خوانی، اسم اشاره به نزدیک و دور، کلمات پرسشی، نفی ماضی و مضارع، مستقبل اعداد، فعل مجهول، مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه)، نون وقایه، جمله اسمیه (مبتدا و خبر)، جمله فعلیه (فعل، فاعل و مفعول به)، جار و مجرور
		۱- پاسخ به سؤالات عربی
۴	درک مطلب	۲- انتخاب گزینه مناسب برای پاسخ به پرسش‌های بخش درک مطلب
		۵- ایجاد روحیه پژوهشی در دانش‌آموزان

این بخش در ارزشیابی‌ها، معیاری برای طراحی سؤالات امتحانی است و شایسته است معلم از الگوها و قالب‌های موجود بهره‌برد و از طرح سؤالاتی مانند ترجمه فارسی به عربی و ساختن صیغه‌های مختلف فعل خودداری کند.

ساختار آموزشی کتاب عربی دهم عبارت است از: اعداد یک تا صد، ترجمه فعل مجهول، مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، اسم مبالغه)، نون وقایه، جمله اسمیه (مبتدا و خبر)، جمله فعلیه (فعل، فاعل و مفعول به)، جار و مجرور.

در جمله اسمیه و فعلیه اعراب کلمات داده شده است تا دانش آموز با دقت در آنها بتواند اعراب رفع و نصب و جر را کشف کند. اما نهادن اعراب کلمات و یا تصحیح غلطها هدف کتاب نیست. دانش آموز علاقه مند، این نکات را کشف خواهند کرد.

أنوار القرآن در کتاب مشترک عربی زبان قرآن (۱): بخش أنوار القرآن بر عهده دانش آموز و تکلیف منزل است. او در خانه این تمرین را باید بخواند و پاسخ دهد. برای پاسخ آن می تواند به کتاب قرآن مجید مراجعه کند. این بخش ساده و بر اساس واژگان خوانده شده است؛ بنابراین پاسخ آن دشوار نیست. در صورتی که دبیر تشخیص دهد می تواند آن را در کلاس پاسخ دهد.

پژوهش: پژوهش های کتاب در حدّ توان دانش آموز انتخاب شده است. پژوهش در درس عربی و انگلیسی بسیار سخت است؛ چون زبان آن فارسی نیست؛ لذا برخورد معلّم در اینجا باید مطابق واقعیت باشد. نمی توان از دانش آموز توقع داشت مانند دانشجوی رشته زبان و ادبیات عرب باشد.

